

Naročnina mesečno
25 Din. za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SLOVENECE

V znamenju križa K 20 letnici osvobodilnih bojov na Balkanu



Vojvoda St. Putnik



Kralj Peter I.



Kralj Nikola I.

»Dolžni smo, da skupno z drugimi krščanskimi narodi storimo svoje, da se ustvarijo pogoji za trajen in srečen mir na Balkanu.« S temi besedami svojega zgodovinskega prestolnega govora je nagovoril dne 6. oktobra 1912 kralj Peter I. Osvoboditelj Narodno skupščino, ki je bila sklicana na izredno zasedanje, da suvereno odloči o usodi srbskega naroda v življenjskem boju, ki se je bližal z bliskovito naglico. Dne 17. oktobra ob pol 10 dopoldne je že Turčija napovedala vojno, nakar se je, istega dne, kralj Peter pokrižal in nemo odšel v glavni stan svoje armade, da vodi svoj narod k svobodi.

Dne 23. oktobra že so srbske armade z narodno popevko: »U boj u boj, mač iz toka braće, nek Turčin zna, kako mremo mi!« navalile na nasprotnika pri Kumanovem in ko je 25. oktobra vstajala jutranja zarja nad bojnimi polji, je Turčin že vedel, kako zna umirati Srbin za svobodo svoje grude. Razbiti, poraženi, pogazeni, obupani so se v divjem begu umikali ostanki turške vojske proti jugu, do Skoplja, mimo Velesa in Peča do Prizrena, Pripeja in Bitolja, gnani, neprestano in brez usmiljenja gnani od idealizma srbskih junakov, ki so jih podili s plametičnim navdušenjem, v zavesti, da je bodočnost njihova. Na jugu so jim prišli nasproti vitezi iz Črne gore, ki so se očistili svoj dom od sovražnika in njegove stoletne barbarske navlake, na vzhodu pa so v zmagovitem pohodu plačevali Bolgari račune za stoletno robstvo v blesteh etapah, katere beleži zgodovina s imeni Kirk—Kilisze, Lule—Burgas, Odrin, Cataldža.

18. novembra je še enkrat, zadnjikrat, zavirala vojna v vsej svoji grozoti pri Bitolju. Srbska vojska, prekipelava od radosti in ponosa nad zmagami, ki so za vekomaj proslavile njeno ljubezen do rodne zemlje in do narodne svobode, vsa ovenčana s slavo junastev, od katerih je z začudenjem odmeval svet, je bila poklicana, da krona osvobodilni pohod krščanskih narodov s končno zmago, ki je strla Turke in za vedno poteptala polumesec — znamenje robstva — na Balkanu. Bitolj je bil zadnji udarec, smrti. Takoj zatem so se začela pogajanja, ki so dovedla do otvoritvene mirovne konference v Londonu dne 21. decembra.

Takšen je bil, podan v površnih in medijih besedah, — kako naj se z besedo izrazijo veličine krvnih žrtv in domovinskega idealizma! — potek zgodovinskih dogodkov, ki so pred 20 leti z osvoboditvijo južnih Slovanov polagali temelje za državo, ki je nekoliko let pozneje postala naša skupna domovina.

Mi smo takrat živeli še ločeni od naših južnih bratov v drugem robstvu. Toda ko so pošli prvi osvobodilni streli, je strepetala naša slovenska, slovanska in krščanska duša do dna, od mest pa do hribovskih vasi je odjeknila ta klic po svobodi ter vžgal v srcih vseh, naenkrat, čez noč, plamen navdušenja, ki ni ugasnil več. »Ves slovenski rod,« je takrat pisal dr. Žitnik v našem listu, »je danes edin v tem, da vojejo balkanskih držav proti Turčiji z navdušenjem pozdravlja. Slovenska ljudska stranka, kot politična voditeljica Slovencev, se tudi v tem oziru čuti eno z našim ljudstvom. Zmaga črnogorskih in srbskih junakov so tudi naše zmage. Zvesta solidarnost vseh Jugoslovanov glede najvažnejših političnih ciljev preveča danes vse slovanske rodove od Mure do Soluna. Slovensko ljudstvo, vsi Jugoslovani, žele, da zmaga stališče njihovih bratov. Monarhija mora stati na strani onih, ki se bore za svobodo!« (Uvodnik »Vsi edini« dne 12. okt.). In čim bolj so napredovale južne armade, čim bolj so se otesali krščanski narodi na jugu turškega robstva, tembolj je tudi rastlo navdušenje našega slovenskega srca. »Osvobodilni boj,« »Polumesec mrka,« »Balkanska raja vstaja« so naslovi uvodnikov v našem listu, v katerih se je kristalno čisto izražala naša slovanska in krščanska duša. Saj smo Slovani stoletja stali na obrambni črti ter varovali zapadno evropsko kulturo pred pustošenjem Islama, da se je mogla baš zaradi naših žrtv mirno razvijati in procvitati. Drugi, zapadno od nas, so se izobraževali, so se šolali, gojili umetnost in leposlovje, mi smo pa stali na obrambnem zidu, da čuvamo vhod v hišo evropske kulture. Sedaj je napočil čas tudi za nas, da bomo smeli mirno uživati dobroto prosvete in napredka. Kako da bi ne bilo zavriskalo naše srce veselja nad perspektivami, ki so se odpirale za Slovane — branilca krščanske kulture, ko so Srbi lomili verige, v katere je bil povezan slovanski svet!

»Ves slovanski svet plamti navdušenja,« da zopet citiramo »Slovenec« uvodnik z dne 26. okto-

bra po zmagi pri Kumanovem, »za osvobodilni boj balkanskih bratov, ki hočejo streti okove turškega gospodstva. Kar mora Evropa danes najbolj občudovati, je idealizem, s katerim gredo male slovanske države v boj proti močnemu sovragu in proti vojni velesil. Kaj pa mi Slovenci in Hrvati? Z narodi na jugu nas veže kri, sorodstvo jezika, krščanska kultura! Veže nas pa tudi sorodna zgodovina in enaka usoda! Na Balkanu sledijo zmage za zmagami! Te zmage so tudi naše zmage. One ne pomenijo samo konec osmanstva ampak tudi konec germanske in madjarske vsemogočnosti. Če danes pošiljamo zmagovalcem svoje pozdrave kot tlačen in preganjani, jih bomo morda kmalu tudi mi kot zmagovalci.«

Da bi pokazali tudi dejansko, da smo eno z brati v boju za svobodo, smo začeli zbirati prispevke za Rdeči križ kraljevine Srbije. Dne 24. okt. so se začeli lepiti po vsej Sloveniji proglaš, ki so pozivali naš rod na velika dela krščanske ljubezni do bližnjega. Odziv je pokazal in dokazal, da je časopisje pravilno tolmačilo razpoloženje slovenske duše. Koliko je bilo naših duhovnikov in katoliških laikov, ki so par let pozneje morali v avstrijske ječe zaradi tega, ker so leta 1912 sledili klicu srca in krvi ter zbirali darove za brate, katere je ranil ali pohabil za vedno boj za svobodo krščanstva in slovanstva!

In ko so proti koncu meseca oktobra evropske velesile, med njimi na čelu Avstrija, začele zavirati južnim Slovanom njihove nevenljive zmage, ko so se začele politične intrige, da bi se Srbiji iztrgali uspehi tolikih krvnih žrtv, je planilo na dan ogorčenje Slovencev in zahtevalo v imenu krščanske morale in pravičnosti, naj se nikdo ne dotika sodb, katere je izrekla zgodovina. Križ je zmagal, naj vlada križ! »J y suis, j y reste,« tukaj sem, tukaj ostanem, je z besedami generala Mac Mahona klical dr. Žitnik južnim bratom, ne umaknite se! Naš tisk pa je pozival monarhijo, naj opusti »ročljanje s sabljo, ker mi nočemo, da bi avstrijski slovanski narodi prišli v boj zoper upravičene težnje svojih krvnih bratov.«

Evropske velesile so hotele likvidirati balkansko vojno z geslom, naj vse ostane pri starem, kot da bi se nič ne bilo spremenilo. Takrat se je izvil iz globin našega slovenskega srca klic ogorčenja, katerega je zopet dr. Žitnik tako krasno ujel v »Slovenec« uvodnik dne 6. novembra, ko je zapisal: »Revnj narodi žrtvujejo vse, tudi svojo srčno kri, da zberejo kose svoje domovine, ki jo je podjarmil in pustošil krivi tuji meč. Na Balkanu, to je bila ljudska vstaja, ki zahteva svojo etaro pravdo, ki hoče v imenu križa živeti pod svetlim solncem. Domovina, ustaj zve, ustaj u ime Boga! Vojna je za salonske leve zabava in rokodelstvo. Za revne vbogo rajo pa velja: Slavna smrt ali spas! Le podla duša more javkati, da balkanski narodi sedaj — kot preživeli romantiki — mir mahehe Evrope in spanje borznih špekulantov, ko s težkimi koraki teptajo lažisadove tisoletne kulture. Germani, Italijani smejo zbirati po vsem svetu svoje izgubljene sinove, samo balkanski Slovani naj se rodé, da medlé kot večni robovi! Kje si Evropa od 1878? Spala je 30 let in pozabila na svoje obljube. V mongolsko puščavo in v indijske pragovode vtika svoj nos, na severnem in na južnem rtiču išče ljudi, v svojem naročju pa redi mrho, ki jo črvi jedo. Kantipa! Vzhodno vprašanje bo rešeno le z mečem. Srbin, brat, ohrani zemljo, kamor si zasadil križ! In Srbin je ostal in križ je ostal. Od takrat je preteklo 20 let. In še vedno stojita oba!

Danes, ko smo postali z našimi brati sestavni del Jugoslavije, je prav, da v spominih zaživimo in preživimo tisto veliko dobo, ko se je z elementarno silo tudi pri nas oglasil klic križa in krvi ter nam razodel, da spadamo v skupen dom, katerega hočemo napraviti toplega in udobnega in v katerega hočemo prinesiti vse svoje bogastvo, duševno in materialno, ki smo ga tekom dolgih stoletij nabrali v revščini in v trpljenju na različnih zgodovinskih in kulturnih tleh. Da damo vse, vsak vse, da v tej raznolikosti kulturnih sestavin zažari lepota našega skupnega krščanskega doma. In ko bomo te dni proslavljali davna junastva in se kot kristjani spominjali padlih bratov ter se jim zahvaljevali za »znamenju križa« prelitlo kri, bomo zopet jasno videli, da sta križ in kri ustvarila našo drago domovino, da jo križ in kri danes nosita in da bosta garanta njenega napredka in njene nesmrtnosti. Križ z vsem, kar ta beseda vsebuje, z vsem, kar so junaki Kumanovega v tej besedi brali: spoštovanje do duše in do njenih nesmrtnih

Slovo veleposlanika v. Hassela od Slovencev

(Izjava našemu belgrajskemu dopisniku)

Belgrad, 20. oktobra. I. Snoči je bil v prostorih hotela »Srpski kralj« velik poslovilni večer, ki ga je priredilo pred odhodom dosedanjega nemškega poslanika von Hassla Jugoslovansko-nemško društvo.

Pred odhodom na svoje novo mesto je von Hassel sprejel tudi Vašega dopisnika, kateremu je dal za »Slovenca« sledečo izjavo:

»Lahko vam rečem, da se danes poslavljam od Belgrada in Jugoslavije, te lepe zemlje, z gotovo ožnostjo kakor tudi drugače nerad zapuščam delo, ki je bilo zame izredno zanimivo. Za diplomata je pač Belgrad brez dvoma nadvse izredno in pomembno mesto, mesto, kakršnih je malo v Evropi. Čisto naravno je tudi, da prav nič ne prikrivam radosti, da bom v prihodnjih dneh prevzel mesto, ki mi ga je zaupala moja vlada. Dobro mi je znano, kako važno je danes v političnem oziru mesto v Rimu, kjer sem imel priložnost že prej prebiti par let v svoji diplomatski službi. Sebe smatram za dobrega Evropejca ter živim v prepričanju, da je radi splošnih interesov splošno potrebno boljše in tesnejše sodelovanje med evropskimi državami. Ravno radi tega verujem, da bom na svojem novem mestu lahko marsikaj porabil, kar sem se naučil v Belgradu in kar sem doživel v vaši državi.

Če pa pregledam svoje delovanje med vami, pa moram reči, da mi je to delovanje in sploh bivanje med vami naučilo, kako priključiti, kako pestra in kako lepa ter kako mnogotera je naša dežela kakor tudi kultura.

Že v začetku je bila moja vroča želja in stremljenje, da dobera proučim vašo državo. Zato sem jo tudi prepotoval s svojo soprogo od vseh strani, tako od Ohrskega jezera do severne meje Banata in do Jadranske obale in še nadalje navzgor v prelepo vašo Slovenijo, kjer mi danes noben kotiček ni več neznan. Prijaznost, gostoljubnost, s katero sva bila z gospo soprogo povsod sprejeta, se je vtisnila globoko v najini srca in je zapustila v njih neizbrisni spomin na to marljivo prebivalstvo. Na podlagi vtisov in doživljanj, ki sem jih dobil v Jugoslaviji, mislim, da vam lahko izjavim, da sa dani vsi pogoji za nadaljnje uspešno sodelovanje na kulturnem in gospodarskem polju med kraljevino Jugoslavijo in Nemčijo. Seveda bo treba na tem polju še marsikaj storiti vsled neugodnih razmer v obeh državah, čeprav so bili v zadnjih letih v tem oziru storjeni že marsikateri koraki. Lahko pa ste prepričani, da postoja pri nas najboljše dobra volja. H koncu vam izjavljam samo še tole: Počitnice, ki sem jih z gospo soprogo preživel v zadnjih treh letih v Sloveniji, predvsem na Bledu, nam bodo ostale v neizbrisnem spominu.«



Hassel

Gospod veleposlanik von Hassel je zvečer ob 20.25 odpotoval s svojo gospo soprogo in hčerko iz Belgrada. Na belgrajski postaji so se od njih ponovno poslovili predstavniki diplomatskega zbora in zastopniki našega zunanjega ministertva. Prijatelji g. von Hassla so izročili njegovi gospe soprogi prekrasen šopek cvetja.

Belgija pojde na volitve?

Proti politiki podraževanja živil

Bruselj, 20. oktobra. Ostavke Renkinove vlade ni presenetila javnega mnenja. Takoj, ko so bili znani podatki o občinskih volitvah, je bilo jasno, da je položaj g. Renkina nevzdržljiv. Socialisti, ki so jih volitve veselo presenetile, so takoj po svojih listih zahtevali odstop vlade in razpust poslanske zbornice. Tej zahtevi so se pridružili tudi liberalci, ki sodelujejo s katoličani v Renkinovi vladi. G. Renkin si smatral za potrebno, da bi se poslanska zbornica razpustila predčasno, temveč je menil, naj ostane na svojem mestu do maja prihodnjega leta, ko poteče njen mandat.

Kakor so zadnje občinske volitve pokazale, so postojanke katoličanov v nekaterih industrijskih središčih nekoliko oslajbljene, med tem ko so socialisti napredovali in liberalci v glavnem ohranili svoje število volivcev. Zato je razumljivo Renkinovo obotavljanje glede razpisa novih volitev, kakor je razumljiva zahteva socialistov in liberalcev, ki so že lansko leto zahtevali volitve, da se poslanska zbornica razpusti.

Pri občinskih volitvah so se volivci izrekli proti gospodarski politiki Renkinove koalicijske vlade, ki je slonela na strogem protekcionizmu in kontingentiranju uvoza. Živila so se radi tega zelo podražila, kajti Belgija je povsebinski industrijska dežela. V istem času so se stalno slabšale državne finance. Belgija mora izdati ogromne zneske za utrjevanje nemške meje, ki jo po mnenju Belgijcev stalno ogroža nemški militarizem.

G. Renkin je hotel uravnovesiti državni proračun s tem, da bi uvedel za eno milijardo novih davkov. Liberalci so zahtevali, da je treba skrajšati izdatke in ne povišati dohodke. Nadalje so bili tudi proti gospodarski politiki kontingentiranja. Renkin se je v zadnjem trenutku skušal rešiti s tem, da je liberalcem na zadnji ministrski seji obljubil, da se novi kon-

tingenti ne bodo več vpeljali in da bo vlada stare morebiti revidirala. Ministrski svet je nato tudi sklenil, da se politika kontingentiranja polagoma sploh odpravi. Toda liberalcem vse te koncesije niso zadostovale in so ostali pri zahtevi, da se razpišejo volitve. Očividno jim gre za tem, da bi za svojo stranko izkoristili ugoden trenutek, ki so ga odkrile zadnje občinske volitve.

Vprašanje, ali se bodo volitve v resnici razpisale ali ne, še ni rešeno. Renkin sam ne mara voditi volitev. Že danes se napoveduje za po volitvah koalicijska vseh treh velikih strank t. j. katoliške, socialistične in liberalne, ki je že itak bila v vladi in ki jo danes zopet zahtevajo trezni politiki, češ, da so razmere izredne in da je radi tega potrebno sodelovanje vseh treh strank.

Bruselj, 20. oktobra. Novo ministrstvo se bo sestavilo izključno iz katoličkov, ki so brez-pogojno proti temu, da bi se razpustila poslanska zbornica. Računa se s tem, da bo prejšnji vojni minister grof Broeckquille prevzel ministrsko predsedstvo.

Nova romunska vlada

Bukarešta, 20. oktobra. Nova rumunska vlada se je takole konstituirala: predsednik vlade Maniu, podpredsednik Mironescu, zunanji minister Titulescu, notranji minister Mihalake, finančni minister Madgearu, minister za trgovino in industrijo Lugosanu, prometni minister Mirtu, minister prosvete in pravosodja Popovici, vojni minister general Sansonovic, kmetijski minister Nitescu, minister za delo Ioanirescu, minister za Besarabijo Halippa in minister za Transilvanijo Hatieganu.

Balkanska konferenca

Belgrad, 20. oktobra. I. Za balkansko konferenco, ki bo letos v Bukarešti od 22. do 29. oktobra, je že sestavljena naša delegacija, v katero so bili imenovani: dr. Vasilije Jovanović, bivši minister, dr. Dragoljub Arangelović, univ. profesor, dr. Stjepan Popović, tajnik industrijske zbornice in Belgradu, dr. Zivko Topalović, tajnik centralnega tajništva Delavskih zbornic in dr. Cvetko Gregorič, tajnik centralne industrijske korporacije. Glavni tajnik nacionalne skupine za balkansko konferenco je dr. Gavro Popović.

Kraljestvo Dalaj Lame

Moskva, 20. oktobra. Sovjetski listi objavljajo obširna poročila o velikobritanski akciji v Tibetu. Po teh poročilih skuša Velika Britanija razširiti dosedanje območje in vpliv Dalaj Lame in ustanoviti Veliki Tibet na račun Kitajske. Tibet naj bi se ravnal po primeru Japoncev v Mandžuriji.

Mussolinijeva lekcija Nemčiji

Proti Viljemovi brutalnosti v zunanji politiki — Senzacionalen nastop fašističnega tiska

Pariz, 20. oktobra. fr. Zadnja poročila iz Rima so prinesla francoski javnosti, posebno nacionalistično orientiranemu delu, veliko zadoščenje. Članek, ki ga je priobčil v »Tribune« znan italijanski publicist Forges Davanzati, član fašističnega sveta, proti stališču Nemčije glede najnovejših konferenc štirih v Zenevi, pomeni pravo senzacijo. Kakor poročajo dopisniki pariških listov iz Rima, so bili tudi v rimskih diplomatskih krogih osupnjeni nad tako ostro kritiko najnovejših nemških zunanje politike. V Parizu seveda jemljejo nastop g. Davanzatija, ki so mu sledili tudi nekateri drugi fašistični publicisti na znanje z veliko rezervno in nikakor ne vidijo v njem znamenja končnega prekreta italijanske zunanje politike, ki podpira Nemčijo proti Franciji; kljub temu je ta članek simptomatičen, ker dokazuje, da Mussolini ne nikakor igra zadnje karte na Nemčijo in da bi bil pod dobrimi pogoji pripravljen na sporazum s Francijo. Von Papen in general Schleicher, ki sta uvedla v nemško zunanjo politiko staro brutalnost iz Viljemovih časov, sta silno škodovala ugledu Nemčije v Angliji, zdaj jima prihaja lekcija še iz Italije.

Ker obstoji v Italiji stroga časopisna cenzura in ker ni »Tribune« daleč od oficijelnih vladnih krogov, je njen članek toliko bolj pomemben. Članek nikakor ne razume, zakaj Nemčija ne pristati na konferenco štirih, ki se bo vršila v Zenevi, in čemu navaja kot vzrok svoje odklonitve brezpomembno okolnost, da je določena za konferenco Zeneva in ne katero drugo mesto. Nemci prav tako lahko razložijo svoje želje v Zenevi, kakor bi jih sicer v Londonu. Glavno je, da jim ni treba nastopiti na razorožitveni konferenci, ker so svojo udeležbo slovesno odpovedali, in da se pogaja neposredno z veleilami. Zato je trdo postopanje Papenovega kabineta, ki hoče na vsak način pokazati trdo pest, toliko manj na mesta. Nemčija naj nikar ne verjame, da lahko na tako ugoden sporazum v Lovani odgovori s arogantnostjo države, ki zadnja sama sebi. Resničnost ne more dovoliti povrniti k arogantnosti in nerazumevanjem, ki jih je Nemčija že drago poplačala. Zaključiti knjigovodstvo o svetovni vojni, postaviti vse države in tudi za vojno odgovorne, med katere spada Nemčija, na isto stopnjo, in sicer z namenom, da bi prišla do evropskega sporazuma, še ne pomeni izbrisati vojne in temeljnih zgodovinskih položajev, ki jih je ta ustvarila. Fašistična Italija je že pokazala, da ne da mnogo na diplomatsko igro, toda kadar kdo pokaže znake omejenosti duha, arogantnosti in intrasigence, mora dejstva pravilno presoditi.

V istem smislu piše »Il Lavoro«, veliki fašistični list v Genovi. List ugotavlja, da Zeneva nikakor ni nasprotna Nemčiji. Če so se v zadnjem času simpatije do Berlina zrahljale, je tega kriva nemška zunanja politika, ki je napravila neštete napake. Nobena teza ne more biti močnejša, kakor je zahteva Nemčije po enakopravnosti, toda še nikdar ni kaka diplomacija tako nerodno postopala kakor nemška v tem vprašanju. Svet je pripravljen priznati Nemčiji enakopravnost, toda pod pogojem, da ta ne dovede zopet do oborožitve Nemčije, in sicer Nemčije, ki se ob vsaki priliki trudi, da bi dokazala, da je ista kakor pred vojno, t. j. imperijalistična, ki stremi po vesoljni nadvladi in Nemčija, ki ji je vojna v veselje zabavo in ki ne priznati svojega poraza.

Dopisniki pariških listov iz Rima pripominjajo, da ti članki dokazujejo, da je nemška nepopustljivost zelo razburila Mussolinija.

Viharna otvoritev avstrijskega parlamenta

Dunaj, 20. oktobra. tg. Po viharu otvoritvi se je poslanska zbornica in po dvehurnem govoru fin. ministra dr. Weidenhofera o proračunu, so vložili socialni demokrati predlog, da se takoj razpusti poslanska zbornica in razpišejo nove volitve na dan 27. novembra. Dunajski župan Seitz je izjavil, da predstavlja njegova stranka 41% vseh volivcev in da se bo zato z vsemi močmi protivila poskusom, da bi na podlagi vojnega zakona in zasilnih naredb likvidirala. Imenoval je zveznega kanclerja dr. Dollfusa ujetnika Heimwehra, ki je že dogospodaril. Dočim so udeleženci zadnjega heimwehrovskega puča ostali brez kazni, preganjajo sedaj na najstrožje načine one socialno-demokratske pristaje, ki so jih aretirali po žalostnih dogodkih v Simmeringu. Na ta način postaja dunajska policija vlačuga. Zaradi tega izraza so zapustili poslansko zbornico zvezni kancler, člani vlade, kakor tudi odborniki Landbunda in Heimwehra, dočim so socialni demokrati kričali za njimi: »Dolli Dollfoss, razpusti parlament!« Dunajski župan Seitz je potem še izjavil, da je vlada zlorabila ustavo in zaključil svoj govor z zagotovilo, da bo njegova stranka z vsemi silami nadaljevala svoj boj proti zatiranju demokracije in proti vsakemu poskusu, da bi se avstrijska javnost podvrгла fašizmu. Razprava se bo jutri nadaljevala.

Irška

Dublin, 20. okt. 2. Irski ministrski predsednik de Valera je dal pretekle noč irskemu parlamentu značilno izjavo v pogledu neodvisnosti irske republike. De Valera je zanimal trditve angleškega ministra za dominione Thomasa, da je Irška zato prekinila pogajanja z Anglijo v Londonu, ker Anglija ni pripravljena pristati na proklamirane enotne in neodvisne irske republike. De Valera je izjavil, da take zahteve sploh ni stavil v Londonu, ker tudi on ne more zahtevati proglasitve neodvisne Irške, dokler v irskem parlamentu ni večine za proglasitev irske republike. Irška se lahko edino v tem slučaju loči od Anglije, če bo na Irskem zmogla republikanska stranka. Irška vlada ne misli na revolucionarni prevrat, ker se hoče držati strogo ustave. Angleško-irška pogajanja v Londonu so bila prekinjena radi tega, ker so z angleške strani pokazali veliko neprijaznost napram Irski in ker angleški ministri niso hoteli niti diskutirati o irskih zahtevah glede ustavitve plačil agrarnih anuitet in ukinutve prisoge udanosti in zvestobe angleškemu kralju. Pod takimi pogoji irski vladi ni preostalo ničesar drugega, kakor da nadaljuje z Anglijo carinsko vojno.

Belgrajske vesti

Belgrad, 20. okt. 1. V 4. položajno skupino 2. stopnje je napredoval dr. Fran Janković, zdravnik 5. skupine v kaznilnici v Mariboru, v 5. skupino pa Miško Cizej, učitelj 6. skupine v kaznilnici v Mariboru.

Belgrad, 20. oktobra. AA. Z ukazom N. J. Vel. kralja je premeščen v Kranj, dr. Simon Dolar iz Ljubljane.

Belgrad, 20. oktobra. AA. Klub narodnih poslancev JRKD je izvolil svoj odbor. Na predlog Djure Ostojića je izvoljen za predsednika kluba Nikola Urnović, za podpredsednika so bili izvoljeni Ilija Mihajlović, dr. Paleček, Milivoje Lazarević, Karlo Kovačević in Lovro Petrovar. Za tajnike so izvoljeni: Živko Topalović, Mile Božić, Miloja Sokić, dr. Gjuro Lavšić, Milan Živančević, Mustafa Mimenić in Milan Mrović. Za blagajnika sta izvoljena Sava Trpković in Arsa Fotirić.

Belgrad, 20. okt. 1. Te dni je bil končan vpis akademikov na belgrajsko univerzo. Pri tej priliki se je ugotovilo, da so plačali samo akademiki belgrajske univerze 1,304.025 Din šolnine.

Fantazija o poljski monarhiji

Burboni ali Romani?

Pariz, 20. okt. tg. Največjo senzacijo je povzročila vest lista »Volontec«, ki javlja, da bo princ Sikstus Burbonski postal poljski kralj, in da skuša Pilsudski stabilizirati poljske razmere s tem, da se tam ustanovi monarhija. Najprej je Pilsudski mislil na romanskega princa Nikolaja in se o tem tudi razgovarjal z romunskim kraljem Karlom, ko je bival v Bukareštu, potem pa se je pojavila kandidatura princa Siksta, za katero je bil Pilsudski popolnoma gotov, da bodo zapadne sile na to pristale, ker se je Sikst v svetovni vojni boril v vrstah belgijske vojske in je potem vstopil v francosko kolonijalno vojsko. Stvar je že tako daleč, da Sikst obiskuje glavna mesta sosednih držav Poljske, da si pridobi njihov pristaneč. Ravno kar se nahaja v Bukareštu pri romunskem kralju Karlu.

Varšava, 20. okt. tg. O najnovejši senzaciji, o kandidaturi burbonskega princa Siksta za poljsko krono, se pripoveduje v Varšavi, da je Pilsudski pred tremi leti v šali govoril o tem, da bi svojo hčer, ki je bila takrat stara 15 let, zaročil s katerim romunskim princem. Če naj bi bila ta misel dokaz monarhističnih sanj maršala Pilsudskega, bi bila še vedno točnejša, kakor kandidatura Burbonca. Gotovo je le to, da tudi v stranki Pilsudskega le neznaten del sploh pristaja na monarhistični načrt Pilsudskega, vendar pa bi tudi ta del nikdar ne propagiral druge dinastije, kakor dinastijo Pilsudskega. Inozemski kandidati za poljski prestol ne bi našli pristašev v nobenih poljskih slojih, posebno pa ne v poljski vojski.

Francosko-nemško razmerje

Pariz, 20. okt. 2. Na sncenji seji parlamentarne odbora za notranje posle je imel predsednik vlade Herriot več ur trajajoči govor, v katerem se je najprej ukvarjal z vprašanjem nemške zahteve po oborožitveni enakopravnosti. Herriot je naglasil, da Francija hoče sodelovati na razorožitveni konferenci brez kakršnih zakulisnih namenov. Sedaj vlada izdeluje nove predloge, ki bodo dokazali njeno dobro voljo za čimprejšnjo rešitev razorožitvenega vprašanja in v katerih bo šla do skrajnih meja. Na vprašanje nekega komunističnega poslanca, kaj namerava napraviti Francija, če se bo Nemčija brez ozira na pogodbe vendarle oborožila, je Herriot odgovoril, da proti temu Francija razpolaga z dovoljnimi pravnimi sredstvi ter misli, da ni treba še posebej naglašati, da se njegova vlada ne bo nikdar posluževala kakih drugih sredstev.

Pariz, 20. oktobra. tg. Novi načrt francoskega statuta o varnosti in razorožitvi se je ne-

koliko zavlekel, ker so potrebna posebna dela v velikem francoskem generalnem štabu. Govori se, da generalni štab protestira proti temu, da general Weygand sabotira statut. Na vprašanje, zakaj se ni takoj sprejel Hooverjev predlog za razorožitev, je Weygand odgovoril, da je novi francoski statut sestavljen popolnoma v smislu Hooverjevega načrta. Haliko ga je označiti po sledeči formuli: Dosedaj je bila razorožitev podrejena varnosti, sedaj pa tečeta obe ideji paralelno.

Vojaški izdatki

Zeneva, 20. oktobra. Odbor za pregled vojaških izdatkov, ki ga je pred 6 meseci imenovala razorožitvena konferenca, je začasno zaključil svoje delo. Proučil je državne in vojaške proračune kakih 25 držav. Odbor je ugotovil, da znašajo ponekod vojaški izdatki do 85% vseh državnih dohodkov.

Razstava

v Jakopičevem pavillonu

Prejeli smo od g. D. Popovića naslednje pojasnilo k Maleševemu članku v »Slovenec« 18. oktobra.

Te dni je obiskal razstavo neki gospod in jo pregledal. Ko sem videl, da se zanima za narodno vezenje, sem stopil k njemu in sem se mu predstavil. Spremljal sem ga po vsej razstavi in sem mu razložil vsak zgodovinski komad, posebno pa sem ga opozoril na to, kako se je jugoslovanska ornamentika razvijala počasi od Kosova v XVI. veku pa vse do današnjih dni. Naglasil sem in pokazal gospodu interesantni vpliv našega naroda, ki je živel v robstvu pod Turki, Madžari in Nemci in pa vpliv mešanih barv, ki nimajo zveze s slovansko ornamentiko, čeprav so črte iz ornamentiki krščanski znaki: kakor križi — in pa zvezde, gosi, ptice in srce, kar imajo samo slovanski narodi. Kolikor sem mogel opaziti, je gospod točno zapisoval vse podatke, pa ne samo to, on je celo pohvalil premmoge stvari. Posebej sem poudaril, da ima razstava čisto nacionalen karakter in da v današnjih težkih razmerah života z deficitom. Pokazana mu je bila knjiga mojega dvajsetletnega delovanja, o katerem so na desetina naših slovanskih etnografov dali najboljšo pohvalo, med njimi tudi pok. dr. Vurnik, kustos narodnega muzeja, ki je napisal v knjigo: »Obiskal sem Jugoslovansko razstavo, ki je hvalevredna. Plemenita stremiljenja g. Popovića je treba podpirati. Povedal sem mu, da so si prav zavoljo mojega strokovnega znanja mnogi slovanski muzeji nabavili najlepše eksemplare narodnih motivov. Krasne eksemplare narodnih motivov, ki sem jih zbral jaz, je kupil Kr. etnogr. muzej v Ljubljani.

Kar se tiče slik, so izvirniki ali kopije akademskih slikarjev, ki slikajo po največ motive iz našega naroda: M. Petrovića, Rajkovića, Pantelića, Hodnika, Dj. Petrovića, Vasa Eskičevića, S. T. Beložanskog, M. Lečenoskog, M. Dejanovića, Todjića, v Parizu živečega Aralica Daničevića in etnografskega slikarja Bulatovića.

Seveda se samo po sebi razume, da moram s svojimi Narodnimi razstavami podpirati slikarje, ki slikajo, kar more naš narod razumeti, ne pa kakih futurističnih, zenitističnih in ekspresionističnih tvorbo XX. stoletja z deformiranim telesom človeškega bitja in vsemi mogočimi nerazumljivimi kompozicijami in barvami.

Gospodu Malešu sporočam, da so že mnoge odlične osebnosti in kronani vladarji o moji Jugoslovanski izložbi ugodno sodili. Sam Woodrow Wilson je zapisal v mojo knjigo: »V rezeninah jugoslovanske žene sem videl njih visoko kulturo.« — D. Popović, nacionalni delavec in glavni aranžer.

Narodno predstavništvo

Volitev novega predsedstva

Belgrad, 20. oktobra 1. Danes dopoldne ob 9 so bile volitve novega predsedništva narodnega predstavništva. Najprej se je volilo predsedništvo senata. Današnji seji senata je predsedoval kot najstarejši senator g. Hribar. Za predsednika je bil ponovno izvoljen s 50 glasovi dosedanjí predsednik senata dr. Pavelić. 7 senatorjev je oddalo prazne glasovnice. Za podpredsednika je glasovalo 58 senatorjev, in sicer je dobil Jovan Altiparmaković 49, dr. Novak 53 glasov, 4 glasovnice so bile oddane prazne. Tajnike je volilo 58 senatorjev in so bili izvoljeni: dr. Ivan Gmajnar s 54 glasovi, dr. Vaso Glumac s 54 in Milan Popović z 49 glasovi. Dr. Pavelić se je nato zahvalil za zaupanje, ki so mu ga ponovno izkazali senatorji z izvolitvijo za predsednika, ter je v daljšem govoru obšodil rovanje neodgovornih elementov v Liki. S tem je bilo današnje zasedanje senata zaključeno. Prihodnja seja bo sklicana pismeno.

Nato je bilo konstituiranje narodne skupščine. Današnji skupščinski seji je predsedoval najstarejši narodni poslanec Izak Izaković. Glasovalo je od vseh poslancev samo 264. Od tega je volilo dr. Kumanudija za predsednika narodne skupščine 216 poslancev, dr. Nikića 11, dr. Palečka 1, dr. Svetislava Popovića 11 in je dr. Jevremovića 1. Za predsednika skupščine je bil ponovno izvoljen dr. Kumanudij. Podpredsednike narodne skupščine je volilo vsega 261 narodnih poslancev. Narodni poslanec Karlo Kovačević je dobil 205 glasov, dr. Hasanbegović 107, dr. Kosta Popović 165, Trbić 8. Za podpredsednike so bili torej izvoljeni Hasanbegović, Karlo Kovačević in dr. Kosta Popović. Tajnike narodne skupščine je volilo vsega 264 poslancev. Od teh so dobili: dr. Jevremović 166, Dragoljub Stanojević 180, Ante Kovač 171, Milan Mrović 171, Gavro Milošević 169, ki so torej bili izvoljeni za tajnike n. skupščine. S tem je bila današnja seja skupščine končana. Prihodnja pa bo sklicana pismeno.

Današnja vremenska napoved: Izpremenljivo oblačno, topleje, oblačnost pa bo od zapada vedno bolj naraščala. V splošnem je pričakovati vedno večjega poslabšanja.

Ghandijev nauk - krščanski Evropi

V Indiji so je dogodil slučaj, ki je za naš čas nekaj nenavadnega in čigar smisel marsikaj evropski politik ne bo mogel razumeti: Človek v ječi, Ghandi, je edino s svojo odločitvijo, da bo žrtvoval prostovoljno življenje za stvar, ki jo zastopa, izvozeval najdalekosežnejšo politično zmago. Narodno gibanje v Indiji, kakor tudi je do sedaj bilo proti Angliji uspešno, ni moglo odstraniti največje ovire za začetje in obnovo Indije: strašno razklano indijskih narodov radi družabnega sistema kast. V Indiji še vedno živi nad 50 milijonov ljudi takozvanih parijev, ki tvorijo družabni razred nedotakljivih, izobčenecv, ki so zaničevani in teptani od ostalega prebivalstva. Da more Anglija vzdrževati svoje gospodstvo nad 350 milijoni indijskih narodov, se mora zahvaliti edinolet verskemu nesoglasju med mohamedanci in bramanji na eni strani, na drugi strani pa neenotnosti indijskega naroda, ki je razdeljen v kaste. V interesu angleškega gospodstva je, da te razlike ostanejo. Zato je britanska vlada sestavila volivni načrt, ki parijem daje poseben volivni statut in jim zagotavlja že vnaprej v parlamentarnih zastopstvih gotovo število sedežev. Smisel angleškega predloga je bil očitno ta, da bi pridobil za Anglijo kasto parijev. Le-ti bi od angleškega predloga imeli gotovo nekaj trenutnih ugodnosti.

V tem trenutku je posegel vmes Ghandi. V angleškem predlogu je čisto pravilno videl poskus, da se parije loči od ostalega telesa indijskega naroda in se usodna razklano v narodu še bolj poglobi in utrdi. V ječi brez sredstev, ne da bi mogel voditi prava pogajanja, se je Ghandi, kakor znano, odločil, da s prostovoljno smrtjo od gladi vzbudi vest svojih rojakov, Anglije in vsega sveta. Ni hotel več živeti, ako bi moral njegov narod še nadalje hirati radi usodne družabne neenotnosti. Ghandijeva odločitev je imela čudežen uspeh. Obe nasprotni stranki, zastopniki nedotakljivih in višjih kast, ki so imeli za sabo že brez števila neuspešnih konferenc, so se zedinili v malo dneh in takoj nato je popustila tudi angleška vlada, ker je videla, da bi Ghandijeva smrt povzročila najdalekosežnejšo ustajajo po vsej deželi. Ghandi je zmagal nad trojnimi sovražniki: nad sebičnostjo voditeljev parijev, ki so se hoteli zadovoljiti s trenutnimi ugodnostmi, nad napuhom višjih hinduskih kast — in končno nad angleško državniško zvižanostjo. Po novi uredbi ne bodo pariji več poseben volivni corpus, ampak vnaprej jim je v zakonodajnih provincialnih parlamentih zagotovljenih 148 sedežev (mesto 71 po prvem angleškem predlogu) in 18% vseh mest v centralnem parlamentu.

Ghandijev uspeh je ogromen. Toda pozornost sveta še ne vzbuja toliko, kaj je Ghandi dosegel, ampak kako je uspel. Brez taktike, brez zvižace, brez nasilja, brez groženj, edinolet z velikodušno

odločitvijo za največjo žrtvo, s katero more človek potrditi vero v pravičnost stvari, ki jo zastopa: z žrtvijo lastnega življenja. Krščanska morala seveda odklanja Ghandijevo voljo do samounora, dasi je Ghandi po pojmi hinduizma in zato pred svojo vestjo prost vsake krivde. Toda če kristjan ne more odobravati Ghandijeve odločitve za prostovoljno smrt, pa mora spoštljivo kloniti pred miselnostjo, ki ga je k temu dovela, mora kloniti pred junaško požrtvovalnostjo, ki jo je pokazal voditelj indskega naroda. Še več! Evropejci veličine Ghandijeve zmage ne morejo priznati brez občutka nekakega osramočenja. Ne najdemo namreč v novejši zgodovini krščanskih evropskih narodov slučaja, ki bi se mogel primerjati odločitvi in uspehu indskega voditelja. Ni ga nobenega velikega državnika novejšje Evrope, ki bi dal zgled podobne brezpopojne žrtve za svojo stvar. Težko je koga najti med politikami, ki bi imel tako veliko vero v moč ideje, ki jo zastopa z besedami.

Odkar je renesansa rodila individualizem, je politika v Evropi bolj in bolj zadevala gola gola boja za oblast, taktika, brezdnejen optimizem, lov za dnevnim uspehom in naklonjenosti množic, največkrat pa služba osebnih častitljivosti in lastnim materijalnim interesom. Iz politike izginja krščanski duh. Evropa pošilja misijonarje v Indijo. To je njena naloga in tudi možnost, ki jo nalaga Cerkev. Toda Evropa je morala doživeti, da je nesprebrnjen Indijec, ki ne pozna in ne prizna cele krščanske resnice, s svojim ravnanjem pokazal več krščanskega duha požrtvovalnosti, kot ga sme pričakovati krščanska Evropa od svojih vodilnih politikov. Mi smo pač v posesti resnice, toda manjka mišljenja in življenja, ki k tej resnici spada. Radi tega tudi Evropa gubi ono duhovno prednost v svetu, ki jo je upravičeno, da je vladala in gospodovala drugim narodom.

Vsa evropska politika, pa jo naj študiramo na kateremkoli koncu hočemo, je pravi posmeh duhu krščanske požrtvovalnosti. Da bi prostovoljne žrtve, izhajajoče iz krščanskega duha, sploh imele še kako mesto v državni politiki, ali da bi mogle roditi več uspeha, kakor grožnja z nasiljem in rožljanje z mečem, tega danes nihče več ne verjame. Kdor bi resno zastopal takšno mišljenje, bi ga drugi amatrski za idealnega sanjača, v nobenem slučaju pa ne za politika. Žrtve posameznikov se zde še nekako opravičljive, ker so v politiki neizogibne. Toda vse se upira sodobnemu Evropejcu, da bi priznal upravičenost in uspešnost žrtve, ki si jo mora vse narod kdajkrat naložiti za dosego velikih političnih ciljev. In vendar se vedno in vedno znova ponavlja resnica, da tudi narode le preko Kalvarije vodi pot v lepšo bodočnost.

Izvoz živine v Austrijo

Belgrad, 20. oktobra. AA. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine poroča: Odbor za izvoz živine sprejema od 23. do 29. t. m. prijave za Dunaj-St. Marx in sicer za debele svinje 9.400 glav, mesnatih svinj 490, volov 774, mesa mesnatih svinj 46.500 kg, mesa suhih svinj 22.000 kg, zaklanih telet 500 kg, drobovja 1000 kg, Za Dunaj-St. Marx je določeno debelih svinj 3200 glav, mesnatih 405, volov 105, mesa mesnatih svinj 34.500 kg, mesa suhih svinj 15.000 kg, zaklanih telet 500 glav, drobovja 1000 kg. Cena prvovrstnih svinj 1,67 do 1,73 šilinga, kmečkih svinj 1,50 do 1,70 šilinga, svinj iz Srbije 1,53 do 1,65 šilinga. Izvozniki in zadrage ter vsi zaintereseni se opozarjajo, da pazijo na kakovost rogate živine in da ne pošiljajo na dunajsko tržišče živine, ki tehta manj kot 600 kg.

Casopisni monopol »Avala«

Belgrad, 20. oktobra. 1. Z ozirom na različne verzije o naročanju inozemskih časopisov in revij po 1. novembru, je dobil Vaš dopisnik na mero-dajnem mestu zagotovilo, da bo agencija »Avala« odnošno »Putnike«, ki prevzame s 1. novembrom dobavo vseh časopisov in revij, izvemši strokovnih in znanstvenih, tolerirala, da gredo abonmaji do konca letošnjega leta še potom knjižarn. Knjižarne pa morajo v tem času predložiti seznam vseh listov, ki jih naročajo, da se ugotovi, kateri listi spadajo pod kompetenco »Avala« in kateri ostanejo svobodni.

K zakonu o zaščiti kmetov

Belgrad, 20. oktobra. 1. Zaradi podaljšanja zakona o zaščiti kmeta se je mudila te dni v Belgradu deputacija Zveze bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov kraljevine Jugoslavije, ki je obiskala resorne ministre ter jim izročila spomenico, v kateri zahteva zaščito pravice bančnih uradnikov, predvidenih v kolektivnih pogodbah. Isto spomenico je deputacija izročila tudi senatu in narodni skupščini.

Drobne vesti

Berlin, 20. oktobra. Adolf Bülow, ki priobčuje v listu »Deutsche Bergwerk Zeitung« statistiko, iz katere se vidi, da živi skoraj 23 milijonov in pol Nemcev na račun kolektivnosti, to je od socialnega zavarovanja, od pokojnin, od vojne odškodnine.

Dublin, 20. oktobra. V poslanski zbornici je minister Lemass naznanil, da je irska vlada uvedla nove carine na uvoz iz Anglije.

Berlin, 20. oktobra. Nemška vlada je izdala splošno prepoved političnih govorov po radiju.

Rim, 20. oktobra. Semkaj je prispel novoimenovali sovietski poslanik Potjemkin.

Muslimani slave svojega dobrotnika

Proslava 400letnice Gazi Husrevbega v Sarajevu

Sarajevo, 18. oktobra.

Sarajevski muslimani bodo te dni proslavljali velik jubilej. Štiristo let je preteklo, kar je Bosno in Hercegovino upravljali človek, velik po srcu in duši: Gazi Husrevbeg. Prišel je v Sarajevo l. 1521 kot guverner turške provincije. Svobodno bosansko kraljestvo je izgubilo svojo samostojnost samo pol stoletja prej, torej je prišel Husrevbeg v to deželo, ko je bil spomin na državno samostojnost še svež. Prišel je sem kot guverner tuje oblasti, namestnik

Po dolgoletnem službovanju po raznih krajih takratnega vsemogočnega turškega carstva je prišel Husrevbeg leta 1521 v Sarajevo kot vrhovni poglavar teh pokrajin. Radi številnih vojsk, ki se jih je udeležil in jih deloma tudi vodil, se ni mogel popolnoma posvetiti kulturnemu, humanitarizmu in gospodarskemu napredku poverjenih mu pokrajin. Vendar pa je v mirnih časih svoje uprave izvršil velika in važna dela, po katerih je postal najmarkantnejša oseba v štiristoletni zgodovini Bosne in Hercegovine.



Dvorišče Husrevbegove dšamije v Sarajevu.

turškega sultana, pa je vendar zapustil najugodnejše spomine med svojimi podaniki in njihovimi potomci. Na prvi pogled se zdi čudno, da se ime pravne poglavarja slavi in poveličuje v deželi, ki je komaj pol stoletja prej izgubila svojo državno samostojnost uprav s silo tiste države, čije predstavnike se danes proslavlja. Mogoče je to edinstven slučaj na celotnem svetu, vendar pa služi kot dokaz notranje moralne sile Slovanov, ki priznavajo dobra dela, naj prihajajo od koderkoli, obojajo pa nečloveško postopanje. Človek, ki ga danes slave muslimani, Gazi Husrevbeg, je bil, čeprav turški upravni poglavar Bosne in Hercegovine, plemenit človek, pravi dobrotnik ljudstva. Ljudstvo ocenjuje vsakogar po njegovih osebnih zaslugah in delih, zato tudi Gazi Husrevbeg priznava številne zasluge za blagor ljudstva.

Delovanje Husrevbega bomo pravilno ocenili, če se v duhu prestavimo v prvo polovico 16. stoletja, v čas, ko je Bosno upravljali kot vrhovni poglavar, ki je imel neomejeno oblast, da je razpolagal z življenjem in usodo ne samo posameznih podanikov, marveč cele dežele, ki mu je bila poverjena v upravo. Da je dobro vršil svojo visoko službo in da je s svojim delovanjem skušal pomagati ljudstvu, ki mu je bilo podložno, najbolj dokazujejo številni vidni spomeniki, ki jih je zapustil, pa tudi ustno izročilo, ki je polno hvale in slave in ki se prenaša od roda do roda.

Gazi Husrevbeg je bil po rodu sin hrvatskega naroda. Rodil se je v Serezu v Trakiji. Njegov oče Ferhadbeg je bil brat trebinskega kneza Radivoja, njegova mati Selčuka pa hčerka turškega sultana Bajazida II. Husrevbegovega rojstnega leta pa ni mogoče točno določiti.

Velike malverzacije delavskega zaupnika

Delavci in tovarna „Saturnus“ oškodovani za 94.000

Ljubljana, 20. okt.

Pred sodnikom-poedincem dež. sodišča dr. E. Kobetom se je danes zagovarjal svoječasno v tovarni »Saturnus« v Mostah pri Ljubljani zaposleni graver, 33-letni Puljčan A. S., ki je kot glavni delavski zaupnik dalj časa izvrševal nepošteno manipulacijo na škodo tovarniškega delavstva, tovarne same in tovarniške delavske kuhinje. S. je bil zelo agilen in se je udeleževal pri kovinarski organizaciji. Ko so koncem januarja letos odkrili njegove nečedne posle, je skušal še glavne priče spraviti zaradi komunistične propagande v nesrečo in zapor.

Obtožnica v vseh podrobnostih navaja, kako je S. manipuliral z mezdami, delavskim premožem, z dohodki delavske kuhinje in delavskimi nagradami. Po obtožnici je 81 delavec, tovarno oškodoval za 94.336,85 Din. Bil je vsestranski in delavstvo mu je sprva zaupalo. To zaupanje pa je zlorabljal v svoje sebične namene, tako je pri delitvi premoga, nabavljenega od tovarne za nižjo ceno, zaračunal višje zneske in je pre-

mog tako delil, da mu je ostala na razpolago večja množina premoga. Delavsko kuhinjo je na čistem dobičku, proviziji in pri dobavi oškodoval kar za 55.301,45 Din. Naposled je pri razdeljevanju renumeracij spravil 47 delavcev ob nagrade v skupnem znesku 12.356,50 Din.

Ko je dr. ž. tožilec dr. Fellacher prečital obtožnico, je sodnik dr. Koba začel: »Ali se čutite krivega?« »Ne!« je bil glasen odgovor obtoženec. »V nobeni stvari?« je bilo nadaljno vprašanje. »Ne!« In sodnik je nato začel zasliševati obtoženca od točke do točke. Zasliševanje je trajalo poldrugo uro. Sodnik je začel: »K prvi točki? Kaj je z mezdami ponesrečenih delavcev?« Obtoženec: »Jih nisem goljufal. To se ne bi dalo. Eden je to stvar spravil v luft. Ne morem priznati, ker nisem storil.«

Sodnik: »Kaj je bilo s premožem, da je 27 delavcev preveč plačalo za premog?« Obtoženec: »Res je, da so več plačali, toda razlike nisem spravil jaz, marveč tovarna. Napravil sem napako, da nisem na listek zapisal prave teže pre-

ljenje lepo, tam življenje ljubi, se ga veseli, se ga pa ne preobije, ne prenasljuje, ker tam se npravne zapovedi spoštujejo, tam ni umorov, ne samomorov, ne prisilosti življenja, niti študa nad njim. Tam je ljubezen do življenja in solčna pesem, pa tudi vdana, lepa smrt, brez bojazni.

Naši otroci niso igrača nikomur, niti predmet, s katerim naj bi družba eksperimentirala. Često zakrivljajo to prav tisti člani družbe, ki sami zmetavajo težo bremen in dolžnosti staršev, sami nečijo imeti otrok a so drzni dovolj, da si laste oblast nad tujimi otroki, dasi vedo, da nosimo za te otroke bremena in dolžnosti le starši. Bremena nam pač puščajo, morebiti nujnim bremenom celo zlohotno določajo novih, nepotrebnih, nepravilnih — bremenom odgovarjajoče pravice pa nam zadružujejo.

S svojim bistvom in s svojo ureditvijo dokazuje družba, da smo starši dolžni, da skrbimo za otroke. Obsodi nas, ako te dolžnosti zanemarjamo, obsoja in prezira nas, ako katero posamezno teh dolžnosti morebiti uprav v boju zoper nepošteno, krivično družabni red ne izpolnimo; ako n. pr. otrokom ne moremo nuditi kruha ali strehe, ako bi jih pustili, da se potepajo, da spe pod kozolci, da gladujejo itd. — Tudi kaznujejo nas, če se pripetijo otrokom vsled naše nepravilnosti nesreče.

Saj je pa tudi odvisna družba sama v svojem temelju in obstoju od tega, da starši svoje dolžnosti zvesto vršimo, da ji dovajamo zdravih, svežih, za njene potrebe dobro pripravljenih novih moči, ne bolelih, zanikanih, slabo vzgojenih in izprijenih individuijev.

Vse to nam družba molče priznava. In vendar nam toliko, kar izvira iz tega, ne priznava. Ne govorim tu o nepretrgani materinski službi, o bolečinah in trpljenju, o stiski staršev za kruh in za čevlje, za streho in šolo, za obleko in knjižo, o

moga in posebej prevoznih stroškov.« (Na ta način je obtožencu pri razdeljevanju premoga preostalo nad 1000 kg, ki jih je sam obdržal.)

Sodnik: »Kaj je s tem, da ste si pridržali premog?« Obtoženec: »Res je!« »Priznate krivdno?« Obtoženec: »Ni nobene krivde! Premoga mi je ostalo preveč, zato sem bil mnenja, da premoga ne »šenkam« tovarni.«

Sodnik: »Obtoženi ste, da ste si pridržali čisti dobiček kuhinje! Ali je to res?« Obtoženec: »Ja, gospod sodnik, to je pa težko vprašanje. Ne vem, če sem dobil 7000 Din čistega dobička, ker se da težko izračunati.« Sodnik: »V knjigah je zabeležen čisti dobiček!« Obtoženec se je začel izvijati. Izjavil je: »V kuhinji so bili vedno suhi. Računi ležijo tukaj. Vse je bilo tako ajnfah.« Sodnik: »Ajnfah, če se voda skali.« Obtoženec se je nato zamotaj v razna protislovja, zlasti se v zadevi provizije, ki jo je tvrdka Souvan plačala kuhinji, dalje glede računov o dobavi kruha in klobas, ki jih je fiktivno obtoženec preskrbel, ko so prišli na to, da pek in mesar nista plačana. Obtoženec si je pridržal tudi 12.000 Din, ki jih je naklonil glavni ravnatelj Viljem Resser kot podporo za prireditve delavske maskerade. Odločno pa je zanikal, da bi si bil prisvojil renumeracije, namenjene 47 delavcem in delavkam. Nastopal je precej samozvestno in drzno. Vzklikal je: »Delavci nimajo pravice od mene zahtevati računov. Če sem kaj zaslužil pri kuhinji, je bil to zaslužek za moj prosti čas, ki sem ga žrtvoval. Ne pustim se od delavcev gurati in suvati.« — Sodnik: »Strašno komedno stališče! Blagajno prevzeti in nič zaračunati.« Obtoženec: »Bla-

Goljufivi filmski podjetnik prijet

Spozna so ga na cesti

Ljubljana, 20. okt.

Mnogo razburjenja, pa tudi mnogo smeha je zadnje tedne povzročil neki prebrisani slepar, ki je spretno potegnil in osleparil več meščanov obeh metropol Gorenjske in Dolenjske, to je Kranja in Novega mesta, češ, da pripravlja film o življenju v teh dveh mestih. Pustolovca, za katerega ime so oblasti kmalu zvedele, so aretirali včeraj v Ljubljani. Sinoči se je namreč sprehajal po Kongresnem trgu mlad, v lepo sportno obleko obleden mož. Nekdo je spoznal v njem sleparja, ki je tako prebrisan potegnil ob mešti. Nagovoril je nekaj svojih prijateljev in ti so se pričeli norčevati iz »filmskega podjetnika«. Mladi možki je prosil te ljudi, naj nehajo s temi »šalami«, toda med tem je bil že opozorjen na sleparja stražnik, ki ga je aretirat. Med smehom in krohotom je bil »filmski podjetnik« odveden na policijo.

Moški je bil res iskani slepar 26-letni Ivan Simončič, fotografski pomočnik, sedaj brez posla, doma iz Ljubljane. Pri zaslišanju se ni dosti upiral, temveč je svoje početje kar hitro priznal. Izgovor pa mu je bil: »Ljudje so bili pač lahkoverni. Saj so sami vame silili, naj se njih ne pozabim sneti na film, zlasti ženske so bile vse neumne.«

Način Simončičevih goljufij je prav tako izviran kakor preprost. Simončič je prišel pred kakšnimi 14 dnevi v Kranj in tam pripovedoval vsakomur, kdor ga je hotel poslušati — in teh je bilo mnogo, — da je od podjetja »Svetlotone«, ki je posnelo v zvočnem filmu Ljubljano, da pa želi filmu dodati še nekaj prizorov iz Kranja in z Gorenjske. Slepar je pripovedoval, kakšnega pomena za reklamo je, če bodo posamezne



gajne sploh nobene ni bilo! Prišle so razne kolobocije!« Naposled je obtoženec zahteval, da sodišče zasliši 47 delavcev o nagradah. Drž. tožilec: »Kar cela tovarna.«

Sodnik je nato zaslišal 11 povabljenih prič, ki so pojasnile v podrobnostih, kako je nastopal obtoženec kot glavni delavski zaupnik in kako je manipuliral. Ker so bili predlagani novi dokazi, je sodnik odredil preložitve razprave na nedoločen čas, da se preiskava o teh malverzacijah še spopolni.

tvrdke ali osebnosti iz Kranja na filmu. Ljudje so mu res naselili in marsikdo mu je plačal po več sto dinarjev, kot polovico stroškov, kolikor jih je slepar naračunal. Ob določenem dnevu, ko bi moralo priiti podjetje v Kranj in tam snemati filmske prizore, pa so seveda Kranjani zaman čakali, prav tako tudi druge dni ter so prepozno spoznali, da so naselili sleparju. Komaj se je razburjenje nekoliko poleгло, že je prišla vest, da so tudi Novomeščani na enak način naselili temu sleparju. Skupno je Simončič ogoljufal Kranjčane in Novomeščane za okoli 10.000 Din. Natančnega zneska pa seveda ne bo mogoče določiti, ker je mnogo osleparjenih, ki raje zamoče škodo, ki so jo utrpeli, kakor da bi se izpostavljali škodoželjnimu smehu drugih.

Pri zaslišanju je Simončič pokazal nenavadne lastnosti. Fant je skoraj kar očitno vesel, da je postal predmet javne pozornosti in da bodo o njem »časopisi vendar enkrat pisali!« Zdi se, da se je kar sam nastavljal policiji pred nos. S ponosom pripoveduje, kako je v Kranju in v Novem mestu vlek za nos razne imenitne ljudi, doktorje inženirje in javne osebnosti in kako zelo uslužni so bili ti proti njemu. Fant je še toliko predrzen, da izjavlja: »Saj kaj hudega se mi ne more zgoditi, en ali dva meseca, na to sem pripravljen!« Simončič je tudi res kljub svoji mladosti doživel mnogo, saj je bil celo v francoski tujski legiji. Govori tudi nemščino in celo francosčino lomi. Nastop ima skrajno samozavesten, skoraj predrzen. Nekoliko ima fant prav, saj če se mu je posrečilo ogoljufati in osmešiti toliko ljudi, sme že verjeti v svojo nadarjenost, ki se je pa žal razvila v zločinsko smer.

Nočni pretep s cepci

Škofja Loka, 19. oktobra.

Predvčerajšnji »Slov. Narode« je iz Škofje Loke pod gornjim naslovom priobčil dopis o majhnem nočnem spopadu štirih fantov. Mi o dogodku nismo nameravali pisati; ker pa je tisto poročilo v ljubljanskem popoldnevniku precej netočno in ker naši fantje še dolgo niso taki pretepači, kakor jih je g. dopisnik v »Slov. N.« naslikal, bodi resnici na ljubo tole:

Pred 14 dnevi (in ne 16. oktobra!) sta šla fanta A. Z. iz Podplurce in F. V. iz Gabrovega s starošolskega semnja skozi mesto, za gradom proti domu slednjega in pri železnih vratih srečala strojnica A. R. z Iga in A. B. z Viča, ki sta zaposlena v Podplurci in stanujeta pri kmetu Trnovcu za Gradom. Njih medsebojni pozdrav je bil tak, da sta se prva dva hotela čimbolj izogniti stanovanju obeh strojnikov. A. ko sta šla mimo, sta jih prva napadla s cepci, pri čemer je F. V. dobil močan udarec po roki. Zato sta hotela napadnena v hiši vprašat, kaj ta napad nanju pomeni. A. ker nista ničesar zvedela, sta odšla proti Gabrovemu; medtem sta se pa strojnica sprla med seboj in A. R. jo je skupil z nožem, da je moral iskati pri dr. Hubadu pomoči. Ta ga je poslal v bolnišnico, iz katere se je prav kmalu vrnil in šel zopet na delo. Kdo je torej rabil nož? Domača fanta, kot vse kaže, gotovo ne, ker sta šla hitro naprej in nista razsajala prav do jutranjih ur, kot piše »Slov. N.« Vsa stvar torej ni vredna toliko hrupa, jo bodo že poravnali orožniki, ki stvar raziskujejo.

Uganka smrtna nesreče

Ptuj, 20. oktobra.

Svoječasno smo obširno poročali o zagonetni smrtni nesreči na železniški progi poleg hajdinske postaje. Dne 15. septembra zjutraj so našli na progi razkosano žensko truplo, katerega je povozil brzovlak. Imena ponesrečenke niso mogli takoj ugotoviti in so jo zakopali na hajdinskem pokopališču kot nepoznano. Pet dni po nesreči sta se zglasila v Ptuj Anton Potočnik in Franc Vindič, posestnika s Strme v Halozah ter povedala, da je že pred petimi dnevi izginila z doma Barbara Vindič, ki je hči prvega in žena poslednjega. Na podlagi te izjave je bilo truplo od vlaka povoženo ženske ekskurzivno in oče in mož sta ugotovila, da je pokojna istovetna z Barbaro Vindič. Ob prikliki pa je oče pokojne tudi izjavil, da se hčerka ni ponesrečila ali pa izvršila samoumora, ampak da je njeno smrt pod vlakom zakrivila tuja oseba. Preiskava se je v tej smeri nadaljevala in ugotovilo se je, da je v kritični noči na 15. september prišel neki človek na železniško čuvajnico v Hajdini ter vprašal službojučega čuvaja, ako je videl iti kako žensko ob progi proti Sv. Lovrencu. Ker je čuvaj vprašanje zanikal, jo je neznanec urnih korakov ubral dalje ob progi. Nekaj ur kasneje so našli ljubljano Barbaro Vindič razkosaneno ob nočnega brzovlaka. Sedaj skušajo oblasti dognati, v kaki zvezi bi bil neznanec, ki je v temni noči spraševal po ženski, s smrtno Vindičevce. Če se posreči ugotoviti ime neznanega nočnega potnika, pa bo morda skrivnost nesrečne smrti na progi pojasnjena.

Šola in dom

Kako je šola domu važna, doživljamo starši vedno in vedno iznova. Vrača nam otroke boljše ali slabše, kakršna je. Kako vse lepše se tudi v šoli razvija delo, kadar sodeluje s šolo dom. Starši se zavedamo, da bi morala biti vzgoja v šoli in doma enotna, istosmerna, da ne podira šola, kar gradi in je zgradil dom.

Zavedamo se tega zlasti bridko dandanes. Naš čas s svojo stisko išče miru, pa ga ne najde. Ima razorožitvene konference, pa se po vsaki konferenci še strašneje oborožuje; ima prijateljske razgovore z začetniki narodov, pa jim slede tem bolj neprijateljska, zahrbtna dejanja.

Na eni strani se je v našem času razbohotil komunizem, ki uči, da je višek sreče zgolj v tostranskem uživanju, v oblastilnosti in čutnem veselju in uvršča človeka-gospodarja in misleca v stvarstvo — stroj med stroje. Komunizmu oboku se košati enako samoljubljen nacionalizem in bujska narod zoper narod in podžiga med njimi vedno nove, hujše strasti in sovražstva namesto miru in ljubezni. Poštenju, značajnosti, močati odkritosti, skromnosti in zvestobi se posmehuje; za ljubezen, za odpoved nima smisla.

Iz vsega tega se nam razgalja vsa bornost zgolj tostranskih samočlovečanskih in podobnih motivov (nagibov) za npravnost.

Kadar potrebuje svet resnične samoodpovedi, takrat mora doznati vedno iznova, da se je s svojimi motivi užtel. Ne drže, odpovedo. Ljubezen, velikodušnost, samoodpoved, prava, resnična požrtvovalnost, značajnost, skromnost in poštenje najdemo le tam, kjer veje božji duh. Kjer je človek z Bogom, tam je dober, tam mu je živ-

skrbi za eksistenco družine in za zdravje članov, za izobrazbo in značaj, ne o žrtvah in odpovedih, ki se vidijo od zunaj težke, pa postajajo v ljubezni lahke in ljube, ne govorim o vsem tem zato, da se pritožujem, temveč zato, da opozorim na to, da zahteva skrb za otroke od človeka veliko več, zahteva človeka celega, popolnoma in vsega, vse bolj neomejeno, kakor pa se mora staviti človek v svoj delovni dan, da si pridobi to ali ono lastnino.

In vendar o lastnini odloča lastnik, o otroku pa oče in mati ne, marveč družba. Tieta družba, ki niti v toliko ne izpolni svojih socialnih dolžnosti napram družinam in staršem, kolikor njej direktno doteka dobrega in lepega iz tega, da otroci so. Niti v toliko, kolikor je odvisen od podmladka njen lastni obstoj. Stroške, bremena, takse, šolnino, to prepušča staršem v vzgoji in šoli; kaj pa potem šola dela iz otrok, to pa staršem nič mar.

Brez ugovora pritrjuje družba, da so starši otrokom redniki, skrbniki in vzgojitelji po postavi. Celok v sovjetških republikah uvidevajo iznova, da drugače ne gre in se že vračajo glede otrok korak za korakom nazaj k staremu načinu in redu.

Družba in mi sami vemo, da ga ni, ki bi mu bilo dobro in blaginja otrok bolj na srcu kakor nam staršem. Tudi to utemeljuje nujno pravice staršev, da izbiramo in odločamo o vzgoji otrok tudi izven doma — starši.

Pravično in dobro je to za blaginjo in srečo otrok. In kjer je prava sreča, kjer je resnična blaginja otrok, tam je tudi blaginja in sreča družbe, narodov.

Hočemo torej, da odločamo o šoli očetje in matere, da odločamo starši sami, kakšna naj bo šola naših otrok glede svetovnega naziranja. Pustimo brezbožnikom brezbožne šole, če imajo du-

sti otrok zanje, našim otrokom pa hočemo šol, ki priznavajo in učijo Boga.

Zahtevamo dalje, da se pri vseh šolskih reformah spoštuje in upošteva volja staršev, prav posebno še pri onih reformah, ki posegajo izven šole tudi se nazaj v domače življenje, posegajo olajševalno ali oteževalno, socialno ali nesocialno, n. pr. deljeni ali nedeljeni, celodnevni ali pol-dnevni pouk, šolnina itd. Dalje pri tistih reformah, ureditvah in preureditvah šole, ki se tičejo otroškega zdravja, n. pr. neprimerna obremenitev otrok, preveliko število učencev po posameznih razredih, kjer se morajo nezdravo atskati, vdihavati slab zrak in so tako lažje pristopni najraznovrstnejšim boleznim. Tudi napredujejo ne, kakor bi sicer mogli, ker preveliko število učencev pač učiteljevo oziroma profesorjevo podrobno delo s posameznim učencem onemogočuje.

Zahtevamo dalje, da družba pokliče na odgovor vse tiste, ki so v takih ali podobnih rečeh ravnali proti zakonu in pripravili šolo tako blizu prepada, kakor je danes šola pri nas.

In še to! Le najboljši izmed dobrih bi smeli voditi delo v šoli. Služba v šoli sicer ni lahka, tudi njena materialna stran ni primerna njeni teži in odgovornosti. Vendar je tako važna, da bi morali biti izključeni od nje vsi manjvredni elementi. Kdor se n. pr. teže pregreši zoper značajnost z ovaditvom, s hinasvščino, s klečeplaztvom, ali kdor se pregreši zoper npravnost, naj se iz te službe odstrani.

Le značajni ljudje morejo vzgajati značaje. In le kot značajni morejo vstopati mladi ljudje iz šole v sedanjo težko borbo zoper temne sile, kajti življenje zahteva zdaj bolj kot kdaj odpovedi, ljubezni, moči.

Eden v imenu mnogih staršev.

Ljubljana

Zazidava Dukičevega bloka

Včeraj so pričeli delavci gradbenega podjetja inž. Dukič z izkopom temeljev za palačo, ki bo na oglu takozvanega Dukičevega bloka ob križišču Gajeva in Gledališke ulice. Iz pojasnil, ki sta nam jih dala lastnik podjetja inž. Dukič in arh. ing. Sivec sklepamo, da namerava podjetje že letos izvršiti velik del vsega gradbenega programa. Načrt o zazidavi Dukičevega bloka smo svoj čas že priobčili in tega načrta se bo podjetje tudi držalo. Že teden dni grade v tem bloku stanovanjsko, šestnadstropno hišo v tej skupini ob Gajevi ulici, ki bo v sredi vsega bloka. Hiša bo last gospe Zalaznikove, restavratorki pri »Sestici«. Hiša bo imela zgolj stanovanja, le v pritličju bo imela štiri trgovske lokale. Poslopje, za katero so pričeli dela včeraj in ki bo zavzemalo vso fronto na Gledališko ulico, bo v polovici last Pokojniškega fonda uradništva Trboveljske premožopne družbe, v polovici pa ga gradi podjetje v lastni režiji. Prav tako bo tudi srednji blok od dveh tretjin zgrajen v režiji podjetja samega, tretja tretjina pa bo, kakor rečeno, zgrajena na račun gospe Zalaznikove. Oba bloka namerava podjetje spraviti pod streho do konca tega leta, ali vsaj do konca januarja meseca. Vse blok bo imel, kakor znano, pet skupin ali manjših blokov poslopij, največji pa bo ob Dunajski cesti. Vse program pa misli, če bodo le dopuščale razmere, podjetje izvršiti prihodnje leto. Včeraj je bilo pri teh gradbenih delih zaposlenih 180 delavcev, v kratkem pa bo to število še naraslo, tako, da bo zaposlenih 250 delavcev.

Kaj bo danes?

Drama: »Gospa Inger«. Premijera. Red B.
Opera: Zapria.
Union, verandna dvorana, II. prosvetni večer, predavanje prof. dr. Karla Capudra »O balkanski vojne«. Ob 20.
Kino Kodeljevo: Ob 8: »Poročnik cesarjeve garde«. Znižane cene.
Nočno službo imajo lekarne: mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Ustari, Sv. Petra cesta 78 in m. Hočevar, Celovška cesta 34.

★

● **Proslava bitke na Kumanovem.** Danes zvečer posveti Prosvetna zveza II. prosvetni večer 20. letnici Kumanovske bitke, ki je bila začetek zmagovalnega pohoda srbske armade proti Carigradu. Program proslave je sledeč: 1. Tam za turškim grčem, Oj ti soldaški boben, Oj Doberdob, slovenskih fanov grob ter Pelin roža — poje akademski kvartet. 2. Odlitovanje, zložil S. Gregorič, recitira g. Miloš Stare. 3. Ob dvajsetletnici balkanske vojne, predava prof. dr. K. Capudra. V teh dneh, ko se vrše številne proslave tega veseločnega dogodka po celi naši Jugoslaviji, je primerno, da se tudi kulturne organizacije spomnijo spominskega dne ter se s primerno svetovnostjo oddolže onim, ki so izbojevali osvoboditev Balkana od turške jarma. P. t. občinstvo se vlijudo naproša, da poseti danes zvečer to proslavo v čim večjem številu. Proslava se vrši v verandni dvorani hotela »Union« ob 8 zvečer. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 5. Sedeži 3 Din, stojišča 2 Din, dijaki in vojniki 1 Din.

● **Za učitelja v jetnišnici** v Ljubljani je imenovan absolvirani učitelj J. Josip Tomšič.

● **Cvetlični dan** za ustanovitev Centralnega šolskega zobnega ambulancia je pokvaril dež. Mogoče bo to soboto vreme ugodnejše, toda hladno je že in vreme neprimerno, zato se bo nabiralna akcija izvršila prvo nedeljo po Veliki noči. Vsem, ki so se v tako velikem številu s priznanjem vrednim idealizmom prijavili za sodelovanje, se prireditveni odbor iskreno zahvaljuje in jih prosi, da bi spomladni ne odrekli svoje pomoči. Upravni odbor društva za ustanavljanje šolskih zobnih ambulancij bo skušal najti sredstva, da se s 1. februarjem prične z zobnim zdravljenjem v ambulanciji proti zmernemu plačilu, po Vel. noči pa upa nabrati toliko, da se bo revnim učencem izvršilo zobno zdravljenje brezplačno.

● **Društvo absolventov državnih trgovskih šol** v Ljubljani je otvorilo v torek, dne 18. oktobra t. l. tečaj za nemščino, v katerega se je prijavilo nad sto slušateljev. Vsi obilne udeležbe se bo po udeležbo v dveh deljenih tečajih, katere bo vodil g. dr. Milan Podgornik. Pouk se bo vršil vsak torek in petek v tednu od 7 do 9 zvečer v prostorih

Jej, kadar pri Sliamiču čujem,
kak ribe na raznju cvrčijo,
veselja od tal poskakujem,
čakaje na dobro gostijo.

Državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani. Glavna naloga gornjega društva je predvsem skrb za izpopolnjevanje izobrazbe svojih članov. V to svrhu ima v projektu otvoriti že začetkom novembra t. l. še nadaljnje tečaje za francosčino, italijanščino, moderna knjigovodstva itd.

● **Ljubljanske in okoljske zbornice** vabimo, da se z vsem svojim članstvom udeležijo koncerta pevsko družino »Stevan Mokranjac« iz Bitolja, ki se bo vršil v ponedeljek dne 24. oktobra ob 20 v Filharmonični dvorani. Pevska družina iz daljnega Bitolja šteje nad 80 članov mešanega zbora, ki nastopi na koncertu z zanimivim programom v pevskih narodnih nošah. Naši pevski bratje z juga se niso strahili nad 1200 km dolge vožnje, da nam prinesejo svoje pesem, zato jim žrtvuemo tudi mi kratak večer ter napolnimo dvorano Filharmonije. Vstopnice in programi v knjigarni Glasbene Matice. — Habadova župa.

● **Podpornemu društvu za gluho-muho mladiño** v Ljubljani je daroval g. Al. Matelič 50 Din, neimenovan dobrotnik pa 100 Din, skupaj 150 Din. Najlepša hvala! Spominjate se tudi drugi bednih gluho-muho, ki imajo v teh hudih časih še posebno težak boj za obstanek. Društvo hvaležno sprejema vsako še tako skromno podporo.

● **V Narodnem muzeju** bodo od prihodnje nedelje (23. t. m.) dalje za brezplačen nedeljski ogled razstavljeni v obeh pritličnih galerijskih sobah dragoceni in redki predmeti iz slovite zbirke na gradu Puchenstein pri Dravogradu.

● **Poeni kostanj.** Letos je žlahtni kostanj dobro obrodil. Mnogo revnih družin se je preskrbelo za nekaj dni s tem sadežem, ki so ga nabrali na Goloveu, Rožniku in tudi na Gradu. Živahnost nabiralec kostanja je sedaj ponehala, ker je bil sadež po večini malo obran. Pa tudi za dežele prihaja v mesto mnogo kostanja. Predvčerajšnjim se je v Ljubljani kostanj prodajal po 1.50 Din liter, včeraj pa po 2 Din. Pač pa ni poeni pečen kostanj pri prodajalcih na ulicah. Prodajalci se priložujejo, da so jim letos predpisali večje davke in tudi takse da so večje...

● **Vlom na Poljanski cesti.** Predvčerajšnjim popoldne je bil izvršen vlom v stanovanje neke družine na Poljanski cesti 18 v Kambičevi hiši. Vlomilec je odprl vrata z vitrihom ali s pomarejnim ključem in odnesel okoli 2000 Din gotovine, nekaj drugih predmetov in lep samokres. Škode je okoli 3000 Din. Včeraj je policija aretirala nekoga, ki ga je osumila tega vloma. Pri zaslišanju pa je aretiranec dokazal svojo popolno nedolžnost z alibi, pa tudi hišna preiskava ni pri njem našla nič obremenilnega. Policija zadevo še preiskuje.

● **Pumparce, obleke, trehatoč najceneje A. Presker.** Sv. Petra cesta 14.

● **Sleparji na ime brusarja.** Brusar s Krokovega trga Jožef Čuden se nam je prišel pritožiti, da se zopet neka ženska izdaja za njegovo pomočnico ter nabira v njegovem imenu pri raznih strankah nože in drugo orodje. Stranke pa potem prihajajo nad Čudna, ki seveda o tem orodju ne ve nič. Čuden sploh ne pobira pri strankah orodja za brušenje, temveč ga sprejema le na Krokovem trgu, tam, kjer brusi. Že pred dvema letoma se je neka ženska — najbrže ista kakor sedaj — izdajala za Čudnovo pomočnico ter oslepila več strank. Čuden prosi, naj stranke vsakogar, ki bi nabiral orodje v njegovem imenu po hišah, legitimirajo ali pa opozore nanj stražnika.

Plui

Razglas mestnega načelnika. Pred 20 leti je 17. okt. Srbija napovedala Turčiji vojno, da napravi skupno z drugimi balkanskimi državami konec zatiranju in razarovanju srbskega naroda. Ta vojna je v svojem poteku prinesla srbski vojski in narodu sijajne uspehe ter je tvorila uvod k poznejšim dogodkom, ki so dovedli k osvoboditvi celega jugoslovanskega naroda. Valed tega je naša dolžnost, da ta dogodek primerno proslavimo ter bomo narodna društva v Plui priredila v soboto, dne 22. t. m. ob 9 slavnosten obhod in bakljado z nagovorom izpred mestne hiše. Vabim prebivalstvo, da pri tej priložnosti okraši hiše z državnimi zastavami, razsvetli okna ter se obhoda po mestu polnoštevilno udeleži. V slučaju slabega vremena se bakljada in obhod vrši v ponedeljek, dne 24. t. m. — Mestni načelnik: Jerše.

Esperantski tečaj bo otvoril tukajšnji esperantski klub. Interesenti naj se javijo v kavarni Stuhce.

Slovenigradec

Vzajemna zavarovalnica. Dne 18. septembra t. l. je bila priobčena pod tem naslovom notica, s katere vsebino Vzajemna zavarovalnica ne soglašajo in je prišla v naš list brez njene vrednosti. Izjavljamo, da vse zavarovalnice — in ne samo Vzajemna zavarovalnica — točno plačujejo odškodnine in napravljajo odbitke, ki so dopustni po zavarovalnem zakonu in splošnih zavarovalnih pogojih. — Uredništvo »Slovenec«.

Znana strokovnjaka Schmidlin in Väh pro- učavata v svojih referatih vse potežke, pa tudi bodoče perspektive misijonskega dela v vzhodni Aziji in Indiji. Geografske, jezikovne, politične, kulturne prilike zahtevajo od misijonarjev dolgoten studij in stalno prilagajevanje. Nove probleme in težave ustvarja moderno nacionalistično gibanje po vsej Aziji. V zvezi s tem se v naši dobi misijonarji seznanjajo z verstvi višjih kultur Azije, z budizmom, konfucizmom, bramanizmom. Razmerje krščanstva do budizma je osvetlil dr. Vilko Fajdiga, naš najboljši poznavatelj budizma. Pravilno spoznavanje in presojevanje verskih vrednot teh velikih verskih sistemov bo glavna naloga bodočih versolovcev in misijologov.

Težišče misijonstva se je v naši dobi premaknilo od primitivnih narodov do višjekulturnih. Minula je doba, ko smo misijonstvo motrili kot izpreobračanje prakulturnih narodov — zamorec in ljudožrevec. Danes je prva naloga misijonarjev šolski pouk in glavni problem ustvarjanje modernih zavodov, predvsem vseučilišč. Žarko lučjo sta osvetlila ta problem Nemec P. Thaur en in Francoz P. Charles. Japonska ima danes 80.000 akademikov, v Indiji je 20, v Kini 24 univerz. Če hoče Cerkev pokristijaniti 300 milijonov Indijcev in 400 milijonov Kitajcev, si mora osvojiti inteligenco in vodilne te narodov in to je možno samo s pomočjo višješolske izobrazbe. Vnela se je orjaška duhovna borba med kulturami, med svetovnimi nazori in evropske univerze, evropska inteligenca so poklicane sodelovati.

Drugo, nič manj važno torišče je danes tisk. Gian Castagna, japonski misijonar, je plastično slikal veselo japonskega tiska. Dnevna naklada japonskega časopisa znaša 10 milijonov. Sedanja preorientacija japonske vlade in japonskega naroda v duhovno smer omogoča časopisno propagando za neminljive vrednote krščanstva.

Evropska inteligenca danes ne sme več prezreti misijonskega vprašanja, ki je v pretni zvezi z obstojem in bodočnostjo vse naše kulture. Ni časa in ni prilike, da bi se inteligenca morla večati

Maribor

Ginljiva poslovilna slovesnost na klasični gimnaziji

G. ravnatelj dr. Tomišek se je poslovil od svojega zavoda

Maribor, 20. oktobra.
Ravnatelj dr. Josip Tomišek se je poslovil danes od svojega zavoda, svojih profesorjev in svojih učencev. Teško je bilo slovo njemu, ki je toliko let deloval na mariborski klasični gimnaziji, kateri je posvetil vse svoje velike zmožnosti ter ustvaril iz nje zavod, v katerem smo imeli Slovenci v predvojnem času, polnem narodnih bojov, krepko oporo, obenem pa je služil v vzgojnem oziru ves čas Tomišekovega ravnateljstva za vzor drugim zavodom. Teško je bilo slovo profesorjem, ker odhajajo z zavoda ne le ravnatelj, ampak tudi prisrčni prijatelj in dober vzgojitelj učencem, katerim je bila namenjena pač vsa skrb in vse veliko njegovo delo.

Danes ob 11 popoldne so mu priredili v zavodovi dvorani ginljivo slovesnost. Ravnatelj dr. Josip Tomišek je bil sicer že vpokojen 29. junija, toda radi počitnice je bilo slovo preloženo na danes. Slovesnost je otvoril dijaški orkester pod vodstvom sedmošolca Turšiča, ki

je odigral koračnico, nato pa je nastopil pod taktirko osmošolca Mihelčiča moški zbor ter zapel Mihelčičevo »Oh sloves« in zalem mešani zbor narodno »Kje so tiste stezice«. V imenu profsorskega zbora se je poslovil od Tomiškega dr. Dolar, ki je podal obris mnogovrstnega delovanja in največje uspehe gospoda ravnatelja. Za dijaštvo je izrekel poslovilne besede Mihelčič, nato pa je govorila dijakinja Hilda Schaubach, ki mu je izročila skupaj s tovarišicami mnogo krasnega cvetja. Ves ginjen se je zahvalil g. ravnatelj za tolike izraze ljubezni. V daljšem govoru je povdarjal, da se kljub odhodu še ne loči od zavoda, s katerim je tako spojen po mnogoletnem delu, da naravnost živi z njim. Lepo prireditve je zaključil zopet orkester s koračnico, nakar so se zavodovi profesorji z odhajajočim ravnateljem v sredi slikali na dvorišču. V ponedeljek zvečer prirediteljski zbor g. ravnatelju intimen poslovilni večer v dvorani Nabavljalne zadruge na Rotovškem trgu.

□ **Začetek glasbene sezone v gledališču.** Jutri v soboto se odpre v gledališču sezona z Leharjevo opereto »Friderika«. S to opereto, ki je že nekaka opera, bo ustrezno občinstvu, ki si želi lepe seriozne glasbe ter z njo skladne vsebine. V orkestru bo sviral harfo znani mariborski umetnik na tem instrumentu g. Lukež. Friderika poje Udovičeva, Goetheja Sanci, v ostalih večjih vlogah pa nastopijo Kraljeva, Barbiceva, Furija, Daneš in Harat-sovič. Dirigira kapelnik Herzog, režijo pa vodi Skrbinec.

□ **Kaj bo s prostorom uradniške menze.** V kazinskem poslopju so že dalje časa izpraznjeni prostori, v katerih se je nahajala uradniška menza, ki se je izselila. Za izpraznjene prostore je več interesentov med javnimi ustanovami. Tako se zanima zanje študijska knjižnica, Ljudska univerza itd. Sklepal bo o njihovi nadaljni usodi občinski svet na svoji prihodnji seji.

□ **Smrt kosi.** V splošni bolnišnici je ugrabila smrt vpokojenega vlakovodja Franca Sekoleka. Dosegel je starost 45 let, ko je klonil pod neizprosno boleznijo. Pogreb blagega pokojnika se vrši jutri ob 3 popoldne iz kapele mestnega pokopališča na Pobrežju.

□ **Tudi na mestni občini nedeljenje uradovanja.** Po vzoru državnih uradov namerava tudi na mestnem magistratu upeljati nedeljenje uradovanja od 8 popoldne do 2 popoldne. Zagovorniki nedeljenega uradovanja opozarjajo na veliko prištednje na kurivu in razsvetljavi; poleg tega so dosedanje uradne ure od 8—13 in od 15—17 zelo neugodno urejene, ker bi bile za slučaj da ostane deljeno uradovanje mnogo ugodnejše uradne ure od 8—12 in od 14—16. O vprašanju nove ureditve uradovanja bo sklepal prihodnji občinski svet.

□ **SSK Maraton-lahkatletska sekcija.** Drvi po sestanku trening na 2 kilometra. Hlačke in copate naj si oskrbijo atleti sami.

□ **Fotografska razstava v Mariboru.** Fotoklub Ljubljana, ki je vzbujal s svojo veliko fotografsko razstavo opravljeno pozornost v Ljubljani in drugih mestih, pridedi isto razstavo tudi v Mariboru. Razstava bo nameščena v kazinski dvorani, odpre se 22. oktobra ter bo trajala do 6. novembra.

□ **Novi referati na občini.** Občinski referati so označeni s številkami, kar znatno olajšuje medsebojno uradno poslovanje. Nove številke so dobili sedaj trije referati in sicer avtobusni promet št. 18, študijska knjižnica št. 19 in sedaj osnovni urad mariborskih mestnih podjetij št. 20.

□ **Skrivnostni nastanek znanega sportnika.** Včeraj smo javili, da je izginila od doma 20 letna Stefka P. Naknadno se je ugotovilo, da je obenem z njo odšel neznanomak znani mariborski nogometni sportnik in eden najboljših golmanov Ivan H. Njegovi sportni tovariši so v velikih skrbih, ker ni izključeno pri obeh mladih ljudeh kako nepremišljeno dejanje.

□ **Gradbeniki pozor.** Mestno načelstvo v Mariboru razglasa, da se vrši 2. novembra t. l. ob 11 v pisarni referenta inženirije na poveljstvu divizije v Ljubljani prva ofertalna licitacija za zgraditev municipalnega skladišča v Slov. Bistrici. Tozadevni pogoji so na vpogled v omenjeni pisarni.

□ **Klub petorice.** V Mariboru se je osnoval nov smučarski klub, ki si je nadel naziv »klub petorice«. Člani kluba bodo v glavnem gojili alpsko smučanje ter vršili za to panogo smučanja propagando. Preteklo nedeljo so napravili člani kluba

s podrobnimi strokovnimi deli misijonske znanosti. Knjiga, ki smo jo ocenili in ki je izšla na naših deh, nudi vsakemu priliko, da se hitro in brez posebnega truda orientira glede misijonskega problema. Žato jo najtopleje priporočamo.

PRIJATELJ — BOHINEC — SAVNIK, ZEMLJEPIŠ EVROPE.

Glede šolskih knjig pri nas nismo razvijeni in ko se je zadnje tedne kritično rešela naša srednja šola, tudi knjigam ni bilo prizanešeno. Očitati so jim predvsem, da se prepogosto menjavajo in da so predrage. Oboje je nujna posledica pogostega menjavanja učnih načrtov, ki jih učbeniki sploh ne dohajajo; saj se je zgodilo, da je knjiga komaj izšla, pa že ni več čisto odgovarjala učnemu programu. Nadaljna posledica je tudi, da za nekatere predmete in razrede sploh nimamo knjig, kar jih imamo, so pa razmeroma drage. Kajti kdo se bo lotil zamudnega pisanja take knjige in kdo jo bo založil, če ne more z gotovostjo računati, da se bo v šoli res rabila, in sicer nekaj let rabila, ker čim večja naklada, tem cenejša knjiga. Vrh vsega so pa vsi naši učbeniki itak sama »privremena izdavanja«, kajti po zakonu so šolske knjige že tri leta državni monopol.

Pri vsem tem smo pa je dobili z novimi šolskimi letom par novih učbenikov, med katerimi je Zemljepis Evrope za II. razred srednjih šol, ki so ga sestavili profesorji Prijatelj, Bohinec in Savnik gotovo najlepši in menda tudi — najcenejši. Že o njegovem predniku Pajk-Prijateljevem Zemljepisu II, ki je v smislu tedanjega učnega načrta obsegal le Južno Evropo poleg Azije in Afrike, je pisal Geografski Vestnik (l. 1925, p. 124): »Vsega zemljepis uvaja splošen pregled in nato sledi opis pokrajin, ki je razdeljen dosledno v dva dela, »pokrajinsko sliko« in »kulturno sliko«. Knjiga opisuje v preprostem, lahko umljivem slogu, navaja malo števil in po večini zaokrožena ter prinaša vse podrobnosti, zlasti mnogo zanimivih gospodarskih podatkov, v dobrem tisku, tako da je glavni,

ba svoj prvi izlet na Raduho, na kateri so preiskali smuške terene, ki bodo prišli v zimski sezoni v poštev za alpsko smuko.

□ **Za prevare v Avstriji pri nas obsojen.** Včeraj se je vršila pred okrajnim sodiščem razprava proti trgovskemu potniku K. Ivanu iz Maribora in sicer na podlagi ovadbe, ki je prispela iz Avstrije. V Gradcu je opeharil G. svojega znanca iz svetovne vojne Friderika Ahna za 700 šilingov, katere mu je izvalil pod raznimi pretvezami. G. je bil obsojen na mesec dni strogega zaporja in na enoletno izgubo častnih pravic.

□ **Ukradena napisna tabla.** Napisna tabla nemškega kulturnega društva je v noči na četrtlet izginila z zida hiše v Strossmajerjevem drevo-redu 6. Tatvina je bila prijavljena policiji.

□ **Trda roka.** V pogledu sanitarnih in tržnih predpisov vladajo v Mariboru zelo stroge odredbe, ki se tudi strogo izpolnjujejo, kar je prebivalstvu na vsak način v hasek. Včeraj so aretirali nekoga Vincenca M., ker je skušal vtihočiti v mesto večjo količino nepregledanega svinjskega mesa; oddan je bil v policijski zapor, meso so mu pa zaplenili.

□ **Košara in piške.** Trgovka s perutnino Julijana Kovačič iz Mihovceve je prinesla v sredo na trg košaro z devetimi lepimi in tolstimi piškami. Grede na trg se je zglasila v neki trgovini v Ve-trinjski ulici, pa je košaro za hipec pustila zunaj. Ta trenutek je izrabil spretan tat ter ji odnesel košaro in piške. Drznežu pa so čuvarji poslale že na sledu.

Rečica ob Savinji

Okrajna drevesnica. Divjaki, ki so bili letos okulirani, uspevajo prav dobro. Sedaj se dela okrog drevesnice ograja. Za prihodnjo pomlad misli kmetijski odbor nanovo posaditi 1000 divjakov. Le po tej poti naprej.

Tudi napredek. Že delj časa se slika no-tranjščina cerkve sv. Katarine na Gorici, ki je rečiška podružnica. To delo je prevzel akad. slikar Martinu, rodom iz Češkoslovaške.

Nabiranje gob. Naši otroci in tudi odrasli sedaj pridno nabirajo gobe, ki so se po zadnjem deževju pojavile v velikih množinah. Vendar boren zaslužek v času te denarne stiske.

Mozirje

Lukežev sejem. Kljub krizi je bilo dovolj kramarjev, pa tudi živine ni manjkalo. Lahko rečemo, da je bil ta sejem letos od vseh še najbolj. Kramarji so bili še kolikor toliko zadovoljni, kar pa o živinorejcih, ki so prignali svojo živino na sejem, ne moremo trdit. Živine je bilo le malo prodane in še ta po nizkih cenah. Kje naj dobi naš kmet denar za zimske potrebe?

Premovanje živine. Na dan sejma se je vršilo tudi običajno premovanje živine. Videli smo, da ima naš okraj precej prav lepe živine. Tudi lokrat so se postavili s svojo nagrajeno živino kmetovalci iz Rečice ob Savinji. Le škoda, da ni bilo mogoče razdeliti več denarnih nagrad. To leto niso prispevale svojih, drugače vsakoletnih podpor občine Rečica ob Savinji, Mozirje okolica in Smartno ob Paki... Premovanje so posetili tudi zadrugarji iz Slovenj-gradca. Banovina je bila zastopana po gospodu ing. Jelačinu.

Kulturni obzornik

POROČILO O VII. MEDNARODNEM MISIJONSKEM KONGRESU

ki se je vršil 1. 1930 v Ljubljani. — VII. Clam, 272 str., cena 30 Din. Izdala Unio celni misijonari. Poleg otvoritvenih govorov in pozdravov obsega knjiga referate kongresa v onih jezikih, v katerih so referenti predavali. Ni je panoge misijonskega problema, da bi je referenti ne bili obravnavali.

Nemec Schmidlin in Francoz P. Charles sta podala teoretično utemeljitev misijonske znanosti in misijonske dolžnosti. Hrvtata dr. Hulenč in Čepulič pozitivna cerkvena navodila za misijonsko delo, posebno poudarja zadnji dolžnost inteligence, da se bolj zanima za misijonske probleme. »Sram nas mora biti, da neuko ljudstvo več ve o misijonstvu kot mi, izobraženec«.

Misijonsko zgodovino obravnava P. Kilger in razvija v svojem referatu veličastno zgodovino svet obsegačnega misijonskega delovanja Cerkve tekoma stoletij.

Spanec Leturia nudi izčrpno zgodovinsko študijo (v nemškem prevodu) o najsijajnejši dobi španskih misijonov v Ameriki.

Današnji razmah misijonstva slika Francoz Boucher; diviti se moramo delu Cerkve na polju dobrodelnosti in vzgoje. 30.000 ljudskih in 1200 srednjih šol, ki jih pohaja 1 in pol milijona učencev! Toda kakšne naloge čakajo Cerkve, če bomo, da je še 80 milijonov otrok v Indiji in Kini brez pouka.

Heroične žrtve misijonarjev, ki so si prostovoljno izbrali tuje pokrajine za svojo novo domovino brez upanja povratka, opisuje s spretnostjo rutiniranega žurnalista Francoz Keyser. Njegovi pestri zgledi bodo dobrodošli veroučiteljem in pri-diarjem.

učanju namenjeni tekst jasno viden in pregleden; tudi naglas in izgovarjaja tujih imen sta točno podana. In dalje »lahko trdimo, da je Pajk-Prijatelj Zemljepis naš najboljši in skoz in skoz moderen učbenik, ki ne zaostaja — če abstrahiramo od znanje opreme in slik, ker je seveda le denarno vprašanje — za tovrstnimi nemškimi.«

V tej novi izdaji z novima sotrudnikoma so seveda vse prednosti knjige že izpopolnjene, vpoštevane nove znanstvene pridobitve in najnovejši statistični podatki. In kar je zlasti razveseljujo: sedaj je tudi zunanja oprema prvovrstna in knjigo krasi veliko število pokrajinskih slik, ki so večinoma zanimivi izvorni pogledi. Lepe knjige ne bodo veseli le dijaki, ampak bo prav prišla vsakemu, ki se hoče hitro in zanesljivo poučiti o novi Evropi, ki je večina ljudi iz »stare šole« še danes premalo pozna. Ti se bodo pa začudili dispoziciji, ko ne bodo več našli naravnih enot: Alp, Južne, Severne Evrope itd., ampak samo države in državne meje; zato sledi Evropski Turčiji Češkoslovaška in obe alpski državi Avstrija in Švica sta za celih 50 strani vsakebi; vse to odgovarja učnemu programu — pa tudi današnji razvijani Evrope.

* S. K.

»Naša zvezda«, letnik II., štev. 2. Dijaški kongregacijski list »Naša zvezda« je zopet prišjal. Kakor prva številka, tako je sveža tudi druga; nič učenjarskega, vse neposredno in prisrčno govore vsi članki iz vse pesmice. Tako nekako, kakor so nekoč poskusili krizariji, ki pa so le predalec zašli v svojem subjektivističnem doživljanju. Niso imeli dogmatičnih tal, tu pa žari čisto prirodno ko bi sonce svetilo in bi po tej svetlobi hodili mladi ljudje naravnost k Mariji in Jezusu. Posebne omembe vredni so članki »Za vzorom«, »Kristus Kralj«, »Pismo«, »Temeljna načela o umetnosti«, »Naše liturgično življenje«, »Matija Samodeja«. Sledijo še mlade pesmice, Weiserjeva povest »Alfredova skrivnost« in nekaj ocen knjig ter gledališč. — List »Naša zvezda« je nad vse ljubeč kruh dijaških kongregantistov.

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Povsod na svetu, pa tudi pri nas, živi posebna vrsta ljudi, ki ji je eden glavnih smotrov v življenju in pa tudi dober gir zaslužek — trgovina z nacionalizmom. Da, dragi prijatelji, tudi z nacionalizmom se da danes dobro trgovati, še celo boljše vrste kupčija je, z njo si ne pridobi samo denarja, temveč tudi ugled in spoštovanje, ali bolje rečeno: če vrednost svojega nacionalizma dobro licitira, zakaj je treba imeti posebno dolg jezik in krepko grlo, da druge prekrčiš, potem le bodo ljudje spoštovali in se te bali. Nič ne de, če se baviš še a kako drugo kupčijo, samo glasno in krute ponujaj svoj nacionalizem, potem tvojih drugih kupčij ne bo nihče opazil. Je to dober recept in izvrstno uspe, kdor ga zna prav uporabiti!

V Ljubljani imamo n. pr. dva kina. Kdor si ju hoče ogledati, mora že krepko seči v žep, zakaj vstopnina je visoka, skoraj tako visoka, kakor so filmi, ki ju predvajata, največkrat bedasti in zanič. Film pa je v Ljubljani, kjer ni nobene konkurence, izvrsten kafe! Nič ne de, če filmi tako mnogo škodujejo zdravemu okusu in mnogokrat tudi moralnemu čutilu ljudi, še manj de, če imamo dosti-krat opraviti pri teh filmih prav za prav s pravo nemško propagando in z žalitvami Slovanov ter drugih narodov — zlasti Čehov se ti filmi radi prvo-časijo in jih zasmehujejo. Vse to nič ne de, ko sta pa oba kina v rokah ljudi, ki na ves glas po-vedarjajo svoj nacionalizem in ki imajo pri nas narodno čustvovanje v zakupu.

Te dni gostuje v Ljubljani velik nemški cirkus. Kakšne težave je imel, preden je sploh mogel na- stopiti. Seveda, cirkus je konkurenca kinematogra- foma. Takoj so prišli na dan vsi argumenti proti cirkusu: to je nemško podjetje, to je nemška pro- paganda, cirkus bo odnesel množico denarja iz de- žele itd. Saj je vse res (dasi o kakšni nemški propagandi niti oddale ne more biti govora, vsaj v takem obsegu ne, kakor pri filmih), toda zakaj pa ti argumenti ne veljajo tudi za kinematografe? Kaj kinematografi ne spravljajo iz dežele ogromne množice denarja za nemške filme, kaj je film kaj bolj kulturni, kakor pa cirkus? Seveda je razlika ta: cirkuski ljudje se bavijo samo s svojim pokli- cem in delom, nimajo pa ne časa in ne možnosti trgovati s svojim nacionalizmom.

Pa še nekaj: rečeno je bilo, da bo mestna ob- ština podprla z denarjem, ki ga dobi od take na- cirkuske vstopnine, neke kulturne ustanove. Kaj pravite — morda znano doživeti celo pravi škope, da bodo ljudje od ljubljanskih kinematografov za- hlevali odškodnino od mestne občine, ker so trpeli te dni, ko gostuje cirkus, na obisku? In zakaj tudi ne? Ali niso morda kinematografi in filmi kulturne ustanove, ali niso njihovi lastniki hudi nacionalisti? Ergo — zakaj ne, kaj pravite?

Lep uspeh tihega dela

Slovenska krajina, 17. okt.

Včeraj popoldne se je vršil v Crensovih v Na- šem domu tretjeradniški shod. Vodil ga je g. Jožef Klekl. Navzoč je bil tudi g. Franc Kolenc, tajnik K. A. in urednik »Nedelje« iz Maribora, ki je na- vzelo govori o dobrodelnosti.

Na kongresu so bila dana poročila, iz katerih je izvenelo, kako ogromno delo so izvršili tretje- redniki pod vodstvom g. Klekla. Tretjeradniki so si na vzpodbudo svojega voditelja stali naloge, da postavijo v Crensovih za reveže in onemogle stare ljudi »Dom sv. Frančiška«. Dom naj bi se postavil s prostovoljnimi prispevki. Tretjeradniki so se takoj podali na delo. Uspeh tihega nabiral- nega dela je videl sedanjim neznanost krizi narav- nosti ogromen. Samo tekom lanskega leta je bilo nabranih nad 80.000 Din. Vsega skupaj ima odbor za zidanje doma nad 181.000 Din. Razen tega je odbor že kupil stavbnišče in 25 orlov zgrad.

Se tekom tega leta otvori odbor Frančiškovega doma v Murski Soboti in v Crensovih dobrodelno kuhinjo. Tam dobi deloma brezplačno, deloma pa po zelo nizki ceni hrano vsak revež.

Odbor Doma sv. Frančiška, ki sestoji iz tretje- rednikov, je po dosedanjem delu in po delu, ki si ga je vzel v načrt za bodočnost, v Slovenski kra- jini najvažnejša socialna ustanova. Brez nepotrebnega besedičenja dela in pomaga, kolikor more. Ko bo Dom sv. Frančiška postavljen, bo v Slove- nski krajini vprašanje oskrbe revežev v glavnem rešeno. Da se ta važna socialna zadeva čimprej konča, je priporočamo tudi v naklonjenost oblasti. Tako stvar zelo zasluži tudi podporo oblasti.

Koledar

Petek, 21. oktobra: Uršula in tovarišice, de- vice, mučenice.

Novi grobovi

† V Ljubljani je včeraj umrl g. Karel Kačič, znani gostilničar, in posestnik na Dunajski cesti. Pogreb bo v soboto ob 4 popoldne. — V splošni bolnišnici je umrla v sredo zvečer gospa Katarina Gogala. Pokopali jo bodo v petek ob 4 popoldne. Naj v miru počivata! Zaljubljenim naše iskreno so- žalje!

Ostale vesti

— Družba sv. Rafaela za varstvo izseljencev v Ljubljani vabi tem potom še enkrat vse svoje čla- ne, duhovščino in člane izseljenškega sveta na svoj redni občni zbor, ki se bo vršil 24. oktobra ob pol 4 popoldne v posvetovalnici Delavske zbor- nice v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 22a. — Predsednik.

— Nova šolska knjiga: Učbenik nemškega je- zika za srednje in njim sorodne šole. I. in II. šolsko leto, sestavila dr. Angela Pliskernik. Cena vezani knjigi 68 Din. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

— Prepovedan tisk. Z odlokom ministrstva za notranje posle je prepovedano uvažati v našo dr- žavo in razširjati v njej knjigo »L'Abdication du Solecie, ki jo je napisal Alber Lantuan v franco- skem jeziku. Knjiga je izšla v Parizu.

— Čebelarjem. Čebelarstvo društvo obvešča vse svoje člane, da je zaloga sladkorja za jesensko pitanje čebel v Društveni čebelarji pošla. Ker ni pričakovati, da bi društvo, v sled poznega časa, dobilo še kaj več naročil, ne more društvo naro- čiti sladkorja. Pač pa bo društvo meseca februarja zopet naročilo sladkor za svoje člane za pomladno pitanje čebel, na kar čebelarje že sedaj opozarjamo.

— Smrtina kosa med Slovence v Ameriki. V Yukonu, Pennsylvanija, je umrl rojak Frank Bukšek, doma nekje na Štajerskem. Zapušča ženo in tri hčere. — V Pueblo, Colorado, je umrl rojak Jakob Kenik, star 47 let, doma iz Ambursa na Dolenjskem. — Na Willardu, Wisconsin, v slovenski far- merski koloniji je umrla rojakinja ga. Mary Dra- goš, stara 77 let, doma iz Tribuč pri Adlešičih na Dolenjskem. V Ameriki je bila 29 let. — V Chica- go, Illinois, je izvršila samoumori s plinom na do- mu rojakinja Helena Jalovec iz Ptuj. Bila je čla-

nica Slovenske narodne podpirne jednote. — V Chicagu, Illinois, je umrl za vodenico in srčno bo- leznijo rojak g. Alojzij Stritar, star 57 let, doma nekje iz Sentjernejske fare na Dolenjskem. Vsem naj sveti večna luč in naj počivajo v miru!

— Nezaposleni ali samo začasno zaposleni inženjerji naj do 1. novembra t. l. prijavijo svoj naslov z navedbo stroke na: Udruženje jugoslo- venskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljub- ljana, Novi trg 1.

— V Službenem listu kr. banske uprave drav- ske banovine št. 88 od 19. t. m. so objavljena »Navodila za sestavo banovinskega proračuna z uredbo o izvrševanju za leto 1983-1984«, dalje »Na- vodila, po katerih se morajo ravnati mestne, trške in vaške občine pri tehniški sestavi prorač- nolog za leto 1983« in »Naredba o označevanju po- stajališč v avtobusnem prometu«.

— Pri številnih težkočah ženskega spola povzročajo naravna »Franz-Josef« grenčica najboljše olajšavo. Spričevala klinik za ženske bolezni dokazujejo, da se uporablja zelo milo odvajajoča »Franz-Josef« voda posebno pri porodnicah z iz- bornim uspehom. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in spe- cerijskih trgovinah.

— Pomota v imenih. V šlanku »Odmevi« Slo- vencev »propagandnega poleta«, ki smo ga pri- občili 18. oktobra, je pomotoma omenjen kot najdi- telj naročilnice g. Gorican Ivan, upravnik pošte v Vojniki. Pravilno ime najditelja je: Goršek Ivan, Vojniki.

— Otroka je povezil. V sredo okrog 10 do- poldne se je peljal neki motociklist iz Dobrega polja z motornim kolesom št. A 10 od Žužemberka proti Novemu mestu. Z njim se je peljal še nekdo. V vasi Gaberje pred h. št. 11 se mu je pripetila nesreča; prevrnil je in po glavi poškodoval 5- letnega sinčka g. Josipa Jelovčana, uradnika na žagi v Soteski. Pri tem se je zlomil pedal pri mo- tornem kolesu. Deček je hotel menda prekoračiti cesto, pri tem pa je prišel pod motorno kolo. — Kmalu je došel naročen avto, ki je dečka prepeljal v kandijsko bolnišnico. Dečkovo stanje ni nevarno.

*Vezati pakete
z motovozom Grosuplje
— lahko in hitro delo!*

— Lov na strupene kače. Te dni je bil končan v okolici Imotskega in Ljubuškega lov na strupene kače, ki ga je z velikim uspehom vodil upravitelj zdravstvenega doma v Mostaru. Nalovili so veliko številno modrasov in gadov, ki so jih poslali v Nem- čijo, kjer jih bodo porabili za izdelovanje seruma proti kačjemu pliku. Sedaj se je za to prišel za- nimati tudi Higijenski zavod v Zagrebu, ki name- rava v kratkem izdelovati tak serum.

— Nadejali so se kopice jurjev, pa so dobili par metaljev. Neznani vlomileci so vlomili v troša- rski urad v Varaždinu, misleč, da bodo v veliki blagajni našli ogromen denar. Pa so se urezali. V blagajni ni bilo niti pare, pač pa so v pisalni mizi nekega uradnika našli 300 Din.

— Prvi sračni staklji v Zagrebu. Te dni bo- do v Zagrebu uvedli zanimivo novost: družba za zračni promet si bo nabavila dve majhni potniški letali, ki poleg pilota lahko sprejmeta vase še ena- ga potnika. Ti dve letali bosta vsak čas na razpo- lago zagrebškemu občinstvu za zračne izlete. Pla- čati bo treba za vsak kilometer vožnje 6 Din. Kratek »sprehod« nad Zagrebom bo stal 50 do 70 Din.

— »Vrtece« — »Angelčke«. Zaradi razpošiljanja druge številke »Vrteac in »Angelčke« so vsa nova naročila zastala; rešena pa bodo prav gotovo do nedelje. Zato prosi upravnik potrpljenja.

— Vodnik po ljubljanski pokopališčih. Sestavlil prof. Marko Bajuk. Založila Jugoslov. knjigarna v Ljubljani. Cena 8 Din. Na obeh ljubljanskih po- kopališčih tako pri sv. Krištofu, kakor pri sv. Križu počivajo trupla naših najuglednejših oseb vseh poklicev in panog, kakor: pisateljev, pesni- kov, glasbenikov, slikarjev, politikov, pedagogov itd. obojega spola. Marsikdo bi rad obiskal gomile teh oseb, pa ne ve, kje se nahajajo, posebno težko je najti one pri sv. Krištofu. V tem slučaju ti iz- borbo pomaga omenjena brošurica, ki je prav dobro sestavljena. Vsem v vodniku omenjenim možem so pridejani najvažnejši podatki, ki so kri- tično sestavljeni in popravljajo na več mestih one na spomenikih in v slovenskem biografskem le- sikonu. — Vsak, kdor se zanima za slovensko kulturno zgodovino, bo posegel po tem »Vodniku«, v katerem so tudi načrti, ki olajšajo iskanje gro- bov. Priporočamo to knjižico še posebno mladini, da se ob obisku grobov naših zaslužnih prednikov nauči njihovega duha in se navduši za njihove vzore.

St. Vid nad Ljubljano

V proslavo škofa Slomška priredi Blaž Po- točnikova čitalnica v nedeljo, 25. t. m. popoldne v dvorani Ljudskega doma prosvetni večer. Na sporedu so petje, deklamacije in govor dr. M. Krika iz Ljubljane. Povabljeni so člani in ne- člani. Vstop prost.

Vajenci obrtno-nadaljevalne šole v letoš- njem letu ob nedeljah nimajo šole, pač pa jih šolski upravitelj za nedeljske popoldneve vabi k pevskim vajam. Med šolske ure ob delavnikih se je vpeljala telovadba.

Zagorje

Regulacija Kotredelice je skoro dovršena; žalibog pa je ta vodica, ki so jo nepoznavalci razmer smatrali za jako nedolžno, v noči od so- bote na nedeljo pokazala, kaj zna. Ob hudem na- livu — celo noč je lilo kot iz škafa — je tako na- rastla, da je v Loki pretrgala nasipe in jo zopet udarila po travniku in njivah, drla skozi Bajdetov kozolec, obšla hišo in hlev in se čez cesto izlivala v staro strugo. Pa jo je v pravi strugi še ostalo toliko, da je gladko odnesla zasilni most čez novo strugo, da so morali ljudje, ki prihajajo v Zagorje od strani Sv. Urha, lezti po tramih, ki so bili k areči položeni čez novi, nedovršeni most, da so mogli priti v cerkev. Nova struga je bila do vrha polna, v stari pa čez normalno stanje, tako, da je bila še sreča, da delo še ni dovršeno in sta bili obe strugi na razpolago, sicer bi bile Motezove njive in šarovski travnik vse pod vodo in bi bila škoda še večja. Voda je odnesla mnogo pilotov in drugega lesa in je trgala zemljo. — Praviijo, da se z malimi sredstvi ne da veliko napraviti — tudi tolažba.

Celje

»Mlinarjev Janez«. Krekova družina ponovi v nedeljo 23. t. m. ob pol 4 popoldne ljudsko igro: Mlinarjev Janez v veliki dvorani Ljudske posojil- nice.

»Simultanka šahovskega mojstra g. Vasje Pirca«. V sredo 19. t. m. ob 20.30 se je pričela v salonu hotela Evropa v Celju simultanka šahov- skega mojstra g. Vasje Pirca. Priglasilo se je 37 igralcev, ki so se želeli poizkusiti s šahovskim mojstvom Pircem. Prva žrtve je padla točno ob 11. uri ponoči, čez 5 minut druga, potem je šlo počasi naprej. Simultanka je bila končana ob 1.30 ponoči in je trajala točno 5 ur. Rezultat je bil naslednji: Mojster Pirc je dobil 26 partij, 5 partij je bilo remis, zgubil jih je 6. V odstotkih povedano je dosegel Pirc 77%. Toliko nasprotnikov pri eni simultanki šahovski mojster Pirc na svojih tur- nejah po Jugoslaviji še ni imel. Zanimiva igra, ki so ji prisostovali številni kibici, se je odigrala v največjem redu in v zadovoljstvo vseh navzočih. V četrtke je Pirc odpotoval v Ljubljano, v soboto bo pa igral predzadnjo simultanko na svoji turneji in sicer na Vrhniki.

»Ruski tečaj ljudskega vseučilišča se prične danes v petek 21. t. m. ob 19. uri v risalnici deške meščanske šole v prvem nadstropju. Sprejemajo še še vedno novi udeleženci četrt ure pred pri- četkom pouka.

»Tiskovna napaka. Včeraj smo poročali, da je umrla v tukajšnji javni bolnišnici 41 letna žena brezposelnega uradnika Vidice Terzija. Umrla po- kojnica se ne piše Vidice, temveč Vičič, kar s tem popravljamo.

»Ukinitev električnega toka. V nedeljo, dne 23. t. m. bo ukinjen električni tok od 8 do 2 po- poldne zaradi popravila na progi.

»Obrtniška vest. Pretekli teden so se na tu- kajšnji ekspozituri zbornice za trgovino, obrt in industrijo vršili prvi praktični in teoretični izpiti iz krojaške stroke po novem obrtnem zakonu. Kot kandidat je bil pripuščen g. Anton Uršič, ki je izpit napravil ter je kot tak prvi oblastveno izprašani krojaški mojster v tukajšnjem mestu.

Ruše

Na naslov ravnateljstva drž. železnice. Odkar je odpravljen vlak ob pol 11 iz Maribora v Falu, leto za letom moledujemo in prosimo, da bi se vendar zopet vpeljal vlak vsaj ob tržnih dnevih. Kako po- treben bi bil vlak, se je pokazalo zopet prav jasno zadnjo soboto. Mestno avtobusno podjetje je dalo na razpolago majhen avtobus za 12 oseb, čakalo jih je pa okrog 50. Naložili jih je okrog 40, drugi so morali ostati v Mariboru do popoldanskega vlaka. Se med potjo jih je mnogo čakalo in prosilo za vstop, pa avtobus je bil tako natlačen, da ni bilo več prostora niti za enega. Ni bilo mogoče ne sedeti ne stati radi tesnobe, vrhu tega še vročina Upra- vičene so bile pritožbe zoper avtobusno podjetje, ki ne prepušči domačino vožnji, samo pa ne skrbi za pravilen promet. Potniki niso zastojni klicali: »Nikoli se ne peljem več z avtobusom!« To bodo v svoji upravičeni jezi tudi storili. Kako lahko bi železnica odpravila vse te nedostanke, če bi vsaj ob tržnih dneh, ob sredah in sobotah, ali vsaj ob so- botah, ko je glavni tržni dan za Maribor, zopet vpel- jala vlak ob pol 11. Prosimo torej zopet in upamo, da bomo vendar enkrat uslišani.

Sport

V 66. LETIH: 1.33 m VIŠJE.

Ena najlepših lahkoatletskih panog je gotovo skakanje v višino s palico. Zanimiv je razvoj skoka v višino, kako so posamezni atleti za centimetre lezli višje. Dosežena je bila letos 17. julija v Kali- forniji, rekli bi skoro bajna višina, 4 m 37,5 centimetrov. Preskočil je to višino seveda dijak Univer- sity of Southern California. Vse sporino gibanje je v Ameriki koncentrirano na univerzah. Dijaki v šolskih klubih so oni, ki postavljajo svetovne re- korde v svojih dijaških letih. Kaj pa potem doseže- jo, ko zapuste univerze, kjer so imeli poleg druge tudi temeljito sportno vzgojo, menda ni treba po- sebej povdarjati. O zmagoznosti ameriške inteli- gence se veliko piše na drugih mestih. Vendar je Amerika tista, ki dokazuje, da je sport koristen. S svojim borbenim značajem ustvarja ljudi, kakr- šne ravno Amerika rabi. Borbene in polne življe- nja. Toda ni naš namen povdarjati, kako in kaj je s sportom v Ameriki. Ogledimo si rajše, kako je s skokom v višino od vsega početka.

Pri prvem prvenstvu Anglije, 23. marca 1866, je registriran prvi skok s palico v višino. Eric Weehler je skočil 3.047 m. Isto leto je skočil par centimetrov višje Rihard Mithel in sicer 3.221,3 metra. Nadaljna tabela izgleda: 1873: John Wood- burn 3.225 m. 1876: John Woodburn 3.378 metra. 1879: Tom Ray 3.422 m. V presledkih je potem Tom Ray do leta 1886 popravil svoj rekord do višine 3.52 m. 1888 je skočil Edio Stanes in sam centimeter višje in sicer 3.53. Se isto leto je potem zopet Tom Ray nastopil in postavil svoj najboljši rezultat 3.568 m. Potem se slavni Tom Ray nikjer več ne pojavlja. Tri leta pozneje je Ray Dickinson skočil samo dva centimetra višje in sicer 3.581 m in s tem skokom postal prvak Amerike in Kanade. Bil je brez dvoma najboljši skakalec v višino tak- ratne dobe. Z njim so Angliji za vselej izgubili prvenstvo, ki so ga imeli 25 let. Za njim so prišli do veljave Amerikanci, ki so naslov prvaka do danes dobe samo Štirikrat oddali. 1889 je skočil Regie Clapp 3.619 m, pet let pozneje pa Norman Dole 3.69 m. Toda leto pozneje so prišli na površje za kratko dobo dveh let Francozi. Fernand Gander je skočil prvič 3.74, drugič pa 3.83 m. Gander je bil tudi zmagovalac na grški medolimpijadi l. 1906. Amerikanci so potem prekorali mejo 4 metrov šele 1912 leta. Mark Wright je skočil prvi 4.019 m. Šele čez sedem let je skočil Frank Fos 4.052 m. Leto pozneje je svoj rezultat popravil za štiri cm. Slavni Hoff je potem pretrgal za tri leta hegemo- nijo Amerikancev. Hoff je skočil 4.12 m in s svoj rezultat izboljšal do leta 1925, ko so ga proglasili za profesionala do 4.25 m. V tako krat- ki dobi ni nihče za toliko popravil lastnega rezul- tate, ako ga ne bi proglasili za profesionala. Leta 1927 je bil Carr tisti, ki je prekosil Hoffa za en sam centimeter in prenesel primat zopet v Ame- riko. Skočil je 4.267 m, naslednje leto pa 4.291 m. Toda še isto leto je njegov rojak Barnes preskočil 4.303 m. Letos je fenomenalni Bill Graber pre- skočil 4.375 m.

Pri vsem je zanimivo, da so dobri skakaleci v višino pripadniki anglo-saške rase. S tem se ne- hote zopet vrine vprašanje ali so res nekatere rase sposobnejše za gotove sportne panoge ali pa igra vloge tradicija. Tega vprašanja seveda ne bomo re- ševali. Sedaj je prav malo atletov, ki bi preskočili sigurno 4.10 m. Komaj deset je takih atletov. Naši fantje preskočijo višino, kakor Angliji pred 50 leti. Amerikanci so pa zaenkrat še vedno brez skrbi za svojo premoč. Nihče od bele rase jim prvenstva ne ogroža. Edini mali mačjespreti Japonci Shuhei Nishida, drugi na olimpijadi, bi lahko ogrožal Amerikancev prvo mesto. Rumena rasa je v stanu dokazati, da rasa ne igra vloge v sportu, pač pa energija in disciplina.



100% užitka
in zdravja

predstavlja

KAVA HAGI

Domžale

Se o občnem zboru pevskega društva »Dom- žalec«. »Slovenčev« poročilo o občnem zboru pevskega društva »Domžalec« je prav v živo zadela, kar nam priča negodno izvijanje nje- govega tajnika v »Jutru«, kjer je pojasnjeno vse drugo kot to, da je bil občni zbor pravil- len. Povdarjamo ponovno, da občni zbor ni bil pravilen, ker ni bil pravilen noben občni zbor, ki je 12 ur pred vršitvijo najavljen. Uspehi, ki jih je pevsko društvo včasih dosegalo, so bili res razveseljivi, toda zadnja leta o kakih uspe- hih ni niti govora. Menda ni treba klicati v spo- min, da zbor ni znal niti intonirati pesmi pri javnem nastopu in mu je po par neuspehih poizkusih moral to storiti nesodelujoči g. dr. D. Če so gospodje pri pevskem društvu to po- zabili, pa tega niso še pozabili Domžalci, ki so bili nekoč na to pevsko društvo ponosni. Pika.

Ker se je pa g. tajnik pevskega društva ob- regnil ob cerkevno petje, mu povemo še to, da petje radi premelega zbora sicer res ni na neki izredni višini; vendar pa more o kritiki cerkvenega zbora pisati samo človek, ki ta zbor sliši v cerkvi. Smatramo s tem stvar za končano in na dopise v »Jutru«, ki so tako brez podlage ne bomo reagirali.

Naznanila

Zadruga Služnjski dom v Ljubljani ima v nedeljo 30. oktobra svoj redni občni zbor. Spored: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva in odobrenje računskega zaključka za leto 1931-32. 3. nadomestna volitev načelstva in nadzorstva. 4. slučajnosti. Članice zadruge udeležite se občnega zbora polnoštevilno! Vršil se bo ob pol 5. uri popoldne v Domu služkinj, Križevniška ul. 2.

Vojni dobrovolje! V torek, dne 25. t. m. ob 8 zvečer se bo vršil v gostilni pri »Činkoletuc« usta- novni občni zbor »Stavbe in kreditne zadruge dobrovoljecev«, ki bo imela nalogo, da uredniči do- brovoljsko naselje v Ljubljani s spomenikom slo- venskim dobrovoljskim žrtvam svetovne vojne. To- varšiki, ki so že prijavili svoj pristop in tisti, ki še nameravajo pristopiti, naj se občnega zbora za- nesljivo udeležijo.

Sabljaška sekcija SK Ilirije vabi vse prijav- ljence in interese za začetniški floretski tečaj, tako dame kakor gospode, da se udeležijo infor- mativnega sestanka, ki se vrši v petek, dne 21. oktobra v telovadnici ženskega učiteljskega na Resljevi cesti ob pol 19. — Tajnik.

Naše dijaštvo

Reden shod kongregacije akademikarj bo da- nes, 21. t. m. Pridite vse. Začetek ob 6 zvečer.

Radio

Programi Radio-Ljubljane

Petek, 21. oktobra: 11.15 Solska nra: Oh dvajseti obletnici balkanske vojne (Predava Mira Engelmannova, Solska upraviteljica) — 12.15 Plošče — 12.45 Dnevne vesti — 13.00 Čas, plošče, borza — 17.30 Salski kvintet — 18.30 Poglavje iz domače zgodovine: Nikolaj Juršič in L. 1532 (Dr. K. Capuder) — 19.00 Francošci- na (Prof. Niko Kuret) — 19.30 Gospodinja ura: O domačnosti (M. Kmetova) — 20.00 Glas- beno predavanje: Slovenska glasbena zgo- dovin (Predava dr. Mantuan) — 20.30 Komorni trio: Sodelujejo Ivan Trost (violin), Gustav Müller (celo), H. Svetel (klavir) — 21.30 Sa- lonski kvintet — 22.15 Čas, poročila.

Sobota, 22. septembra: 12.15 Plošče — 12.45 Dnevne vesti — 13.00 Čas, plošče — 17.00 Salski kvintet — 18.00 Gimnastične vaje (Ciril Soukal) — 18.30 Angleščina (ga. Orthaber) — 19.00 Po- glavje iz sociologije (dr. A. Gosar) — 19.30 O- lajnih plesnih zborih (Pino Mlakar) — 20.30 Kon- cert godbe 40. p. p. Triglavskega (V odmorih re- citira Miloš Stare Gregorčičevi pesmi: Odlikovanje in Biser) — 22.30 Čas, poročila.

Drugi programi

Petek, 21. oktobra: Zagreb: 20.30 Prenos koncerta iz Beograda — 22.40 Plesna glasba. — Milano Torino, Ge- nova Trst Firenze: 20.45 Simfonični koncert. — Barcelona: 21.10 Radio orkester — 22.10 Prenos koncerta iz kavarne. — Stuttgart: 20.05 Simfonični koncert: Beethoven — 22.45 Radio orkester. — Toulouse: 21.00 Jazz — 21.30 Sim- fonični koncert — 22.00 Melodije — 23.00 Ve- černi koncert — 23.30 Pianinski koncert — 0.05 Angleška glasba. — Berlin: 22.15 Poročila, nato prenos boksanske tekme, nato plesna glasba. — Belgrad: 21.30 Ksilofon koncert — 21.50 Na- rodne pesmi — 22.10 Klavirski koncert — 22.30 Ciganska glasba. — Rim: 20.45 Pester koncert — 21.30 Komedija — 22.00 Pester koncert. — Beromünster: 20.15 Radio orkester — 20.30 Ita- lijanska glasba — 21.40 Plesna glasba. — Lan- genberg: 21.00 Tri enodejanke — 22.20 Plošče

Sobota, 22. oktobra:

Zagreb: 20.30 Večerni koncert radio orkestra. 22.40 Plesna glasba. — Milano Torino-Genova-Trst-Firenze: 20.30 Poljudni večer. — Barcelona: 21.15 Radio orkester. 22.00 Prenos iz Madrida. — Stutt- gart: 19.30 Chopin-ov koncert. 20.00 Bavarski ve- čer. 22.45 Plesna glasba. — Toulouse: 20.00 Kon- cert vojaške godbe. 20.45 Večerni koncert. 21.00 Pesta glasba. 22.00 Lahka glasba. 23.00 Pesta operna glasba. 00.05 Angleška glasba. — Berlin: 22.00 Poročila, nato plesna glasba. — Belgrad: 20.00 Violinski koncert. 20.50 Igra. 21.20 Radio orkester. 22.10 Ciganska glasba. — Rim: 20.45 Operni prenos. — Beromünster: 20.45 »Cudovno zdravljenje«, spevoigra. 22.00 Plesna glasba. — Langenberg: 20.00 Akeja za zimsko pomoč. 23.30 Koncert. 00.30 Jazz. — Praga: 19.50 Kabaretni ve- čer. — Dunaj: 21.55 Poročila. 22.10 Plesna glasba. — Budapest: 20.45 Simfonični koncert. 22.35 Ci- ganska glasba.

Pragozdovi ginejo

Gozd je v nevarnosti in sicer gozd vseh kontinentov. Zakaj po vseh državah so industrijalet ogromne komplekse gozdov neusmiljeno porušili, kot bi zaklade inkopali pa jih brez pameti raztrošili. Dalekovidni gospodarstveniki opominjajo na vse strani, da je poraba lesa že dalj časa mnogo večja kot pa je rast mladih dreves. Zmerom nove tvornice grabijo namreč ogromne množine dreves, nič pa jim ni mar za podmladke, ki bi branili izumrtje gozdov. Tako je postal gozd danes veliko

posamezne splave lesa do bližnje žage (žage so namreč vse ob vodi).

V začetku tega stoletja so posekali letno 30 do 35 milijonov stebel, danes pa je doseglo njihovo število 70 milijonov. Ker pa ni radi ogromnega števila hlobov zmerom odprti odtok, nastopajo skoraj vsako leto povodnji, ki napravljajo ogromne škode kulturnim predelom zemlje. Gozdovi pa le naprej umirajo, človek v svoji trgovski strasti pozablja, da bo enkrat ves gozd na tleh. Saj to ni naravna smrt,



gospodarsko vprašanje, ki ne zanima le strokovnjaka, marveč vse človeštvo.

Poleg premoga, rude in petroleja je les dejansko najpomembnejše sredstvo, ki ga nudi narava za napravo velikih in najrazličnejših predmetov. Milijoni železniških pragoz po vsem svetu so zahtevali pragozde. Prav tako telegrafski drogovci. In koliko izmenjav je sleherno leto! Ladje požro pre mnogo gozdov in gradbena obrt je brez lesa (kljub ameriškim nebotičnikom) še zmerom nemogoča. Špirit je žgoči produkt lesa, izdelovanje filmov in fotografskih plošč je posredno (celuloza) iz lesa, prav tako sta umetno usnje in lak lesni produkt. Naše dame nosijo nogavice, perilo in obleke iz umetne svile, ki je prav tako iz celuloze. Bombažno strelivo, moderna eksplozivna sredstva in brezdimni smodnik so z lesom v tesnem odnosu. Nič ni pretirano, če pravimo, da se sleherno leto celi gozdovi porušijo za — svinčnike. In končno ne pozabimo na zmerom mogočnejše papirne industrije, ki večidel žive od gozda. Zraven tega moramo omeniti porabo lesa za kurivo in strojni pogon; ta je mnogo večja, kot si lajik more predstavljati. Saj požge celo Nemčija, ki je preskrbljena z ogromnimi premogovnimi zakladi, sleherno leto skoraj polovico lastne lesne produkcije. Koliko požge pa Rusija, ki uporablja les tudi za pogon železniškega stroja, si ne moremo misliti.

Pri takem čezmernem izrabljanju gozdov vidimo ko na dlani, kako bomo polagoma prišli zmerom v večje pomanjkanje lesa, končno pa bodo gozdovi vsega sveta na tleh. Praksa misli to teorijo gladko ovreči, zakaj o kakih lesnih pomanjkanjih do danes še ni bilo govora. Imamo celo industrijalet, ki govore o nadprodukciji lesa. Teoretik pa ima kljub temu prav, zakaj praktik pripravlja smrt gozdovom s tem, da jih neusmiljeno in brez pameti izsekava.

Ta trebljenja gozdov bomo videli vsaj malo v jasnejši luči, če pogledamo v Kanado, eno na gozdovih najbogatejših držav na svetu. Ko se bližamo gozdnim kompleksom, vidimo vsepovsod po rekah in potokih neizmerne množine splavov in prosto plavajočih hlobov. Mnogokrat se taka debla zataknjejo na ovinkih vodovja; nekatera so zašla v goščavje ob vodi, druga visijo na tleh ali pa so jih vode izplavile na kopno. Na ta način nastane v nekaj urah ogromen zastoj, ki zadržuje tisoče in tisoče hlobov, ki leže kot nezakopani mrličji. Tu dobimo vsaj slutnjo, s kako brezobzirnostjo podsekavajo ogromna drevesa, ki še niso dosegla svoje najlepše dobe.

Izraz sekati ni tu na mestu, zakaj tu rušijo stroji, ki podsekavajo gozd čisto pri tleh, kakor da si senožet pokosil. S sekirami samo načno drevo; kakor hitro je zaseka zadosti globoka, prevežejo deblo v primerni višini z debelo vrvo. In zdaj vlečejo in nategujejo traktorji in dvigalke, dokler ne polože drevo (kakor v rokoborbi) na tla. Nato stopijo v boj vlačilci in vlečejo hlobo na določen prostor, odkoder jih razpošiljajo po svetu. Ogromni žerjavi jih tu pograbiijo in nalože na transportne vagone, kateri jih odpeljejo po ozkotirni železnici do naslednje postaje ali pa do reke.

Samo skozi okence pogledimo še na Švedsko, kjer so ogromne lesne industrije in ogromna lesna bogastva. Tam začno sekati, ko neha poljsko delo, to je, ko pade prvi sneg. Takrat se izprazni vse vasi, ljudje se odpravijo v gozdove. Tam si zgradijo kolibe in staje za konje, in žive primitivno življenje. Polagoma posekajo vsa drevesa, ki so prikladna za industrijske namene, pa jih odpeljejo na saneh do najbližje reke. A ker so vse reke v notranjosti Švedske zamrznjene, nagrmadijo na nje kolose hlobov. Dalje vrši transport priroda sama: pomladi se namreč začne taliti led in voda nosi



Odstop Udržala? Fr. Udržal, češkoslovaški ministrski predsednik, je izjavil, da bo radi bolezenskih ozirav podal v prihodnjih dneh ostavko na svojo mesto.



Posvetitev novega dunajskega nadškofa. Novi dunajski nadškof, profesor dr. Teodor Innitzer, je bil te dni v cerkvi sv. Stefana posvečen v škofa. Posvetitelj je bil papežev nuncij dr. Henrik Sibilla (levo zadaj v črnem plašču). Slika nam predstavlja nadškofa (v sredini) dr. Innitzerja po posvečenju.

Katoliški redovniki - kitajski bogovi

Evropce, predvsem pa katoličane preseneča dejstvo, da sta bila dva Evropeca, katoliška redovnika iz Družbe Jezusove, proglašena za kitajske bogove in da jima dajejo poganski Kitajci vse časti kakor svojim starim kitajskim bogovom. Eden od teh blagovestnikov je Matej Ricci, ki je umrl leta 1610. Zaščitnik je krčmarjev in urarjev. V molitvah ga nazivajo Li Mato. Tudi Manuela Diaza časte kot božanstvo. Priporočajo se mu kot dobrotniku človeštva. Na Fučuju mu je zgrajen tempel. Na Kitajskem je živel kot blagovestnik v prvi polovici XVII. stoletja. Nesebično in težavno delo za dobro, napredek in rešitev Kitajske ter njuno vzorno življenje je našlo priznanje pri poganskih Kitajcih. Ti so jima izrekli pač najvišje priznanje, ki je bilo mogoče, ko so ju proglasili za svoji božanstvi in jima postavili temple.



Terezija Neumann, stigmatizirana deklica iz Konnersreutha, se bo morala po sklepu toletne bavarške šolske konference podvreči znanstveni preiskavi univerzitetne klinike, da se bo razjasnilo premnogo vprašanih, kakor življenje brez hrane, čudežna obhajanja in rane — ali se da vse to naravnim polom tolmačiti...

Prebivalstvo sveta

Letna statistika Zveze narodov za leto 1931/32 podaja skupno število prebivalcev sveta, ki znaša 2 milijardi 12 milijonov in 800.000 ljudi. To število odgovarja stanju prvega januarja 1932. Če primerjamo te številke s številom prebivalstva lanskega leta, moramo reči, da so narasle za 20 milijonov. Razdelitev ljudi na posamezne kontinente je sledeča: Več kot polovica vseh ljudi prebiva v Aziji, namreč 1.130.000.000. Na drugo mesto stopa Evropa, katere prebivalstvo število je to leto preokrajšalo polovico milijarde; letos namreč šteje 506 milijonov ljudi. Od lani je narasla za 8 milijonov. V Ameriki živi približno polovico toliko ljudi kot v Evropi, namreč 252 milijonov; od teh 134 milijonov v Severni, a 88 milijonov v Južni Ameriki; na Srednjo jih odpade 35 milijonov. Prebivalstva Afrike so naraščala 142 milijonov, vendar ni to gotovo, saj so v mnogih afriških državah šteli le belce; v Abesiniji se cenitev ziblje med 5,5 in 10 milijoni. Če vzamemo za Abesinijo število 5,5 milijonov, potem je Afrika z ozirom na zadnja leta nazadovala in sicer za 2 milijona. Prebivalstva Avstralije so po statistiki Zveze narodov našli 10 milijonov, kar kaže na nekoliko narastek z ozirom na prejšnje leto.

Največji prirastek v Evropi imajo Rusija, Poljska in Španija; Rusija se je pomnožila za 3 milijone prebivalstva, Poljska skoro za 2, a Španija za en milijon. Anglija in Nemčija se nista spremenili. Francija pa je pridobila za pol milijona. Nekako čudno pa zveni trditev Zveze narodov, da je Italija zadnje leto nazadovala za pol milijona. Znatno sta nazadovali tudi Irska in Škotska. V Ameriki so se najbolj pomnožile Združene ameriške države, Kanada in Brazilija; Argentinijska raste le polagoma, država Peru, Paragvaj, Panama, San Salvador in Guatemala pa celo znatno nazadujejo. Prirastek Britske Indije znaša 4 milijone (352 milijonov), Japonska se je pomaknila s 64 na 65 milijonov, Kitajska pa šteje danes 455 milijonov.

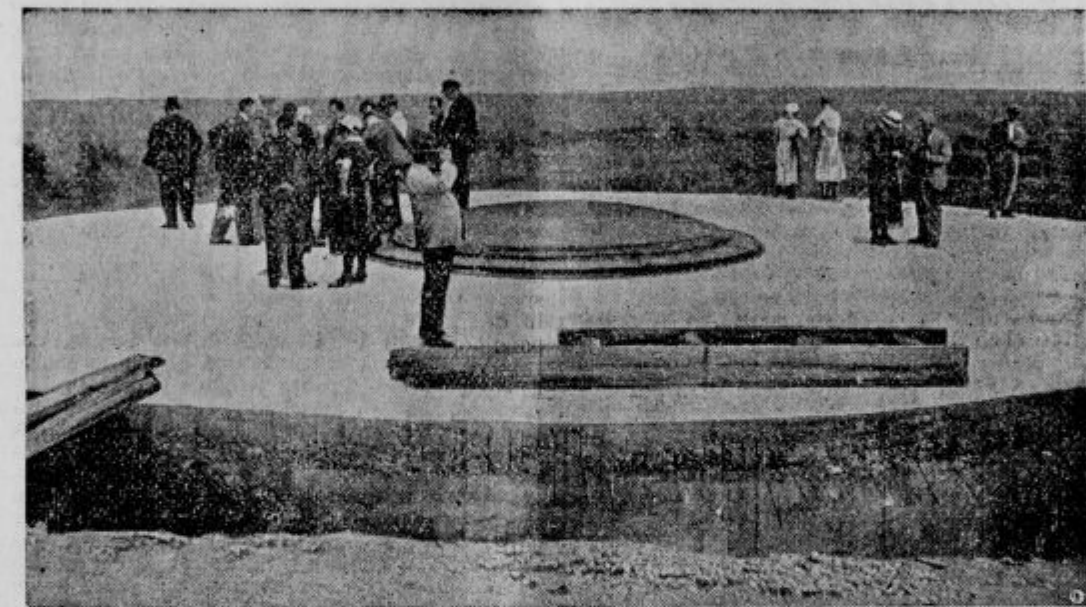
Oče je bodril sinka: »Jez zmerom suh kruh, da boš imel rdeče ustnice!«
Sin gleda očeta, pa zine: »Oče, vi ste pa morali nekoč strašno veliko suhega kruha pojesti, da vam je še nos tako rdeč...«

Stare najdbe

Te dni so odkrili na nekem griču v bližini Röttinga pri Inomestu mnogo lončenih črepinj, ostankov kosti in kos tako zvanega orodnega kamena. Vsi ti predmeti pripadajo po vsem videzu nekemu selišču iz hallstattske dobe, kar pričajo posamezne linije na lončenih črepinjah.

Najdebelejša toča

Najstarejšo vest o strahotni toči imamo iz leta 1545, a glasi se tako: »Ko smo bili oddaljeni dan hoda od francoskega mesta Lion, smo zaslišali ponoči ob popolnoma jasnem nebu tako strašno gromenje, da smo mislili, da se bliža sodnji dan. Ne nadno se je vsula toča. Zrna so bila kakor limone. Kos ledu, ki je priletel z neba, je odtrgal vejo, pod katero smo stali. Toča je ubila to noč pre mnogo pastirjev...« Silovita toča je padala tudi 5. julija 1905 v Turingiji. Največje zrno je tehtalo 625 gramov, a v premeru je znašalo 11 cm.



Vsepovsod za mir. Slika francoskega trdnjavskega pasu na nemški meji, kjer je bilo med svetovno vojno pozorišče vročih bojov za Forts Donaumont. Tu so v kratkem času zrastle štirje oklepni stolpi, katerim so posvečeni izsledki najmodernejših naprav. Seveda ni to samo v Franciji, temveč tudi v Nemčiji, Italiji in ostalih »miroljubnih« država, ki na polna usta pridigujejo za razorožitev.

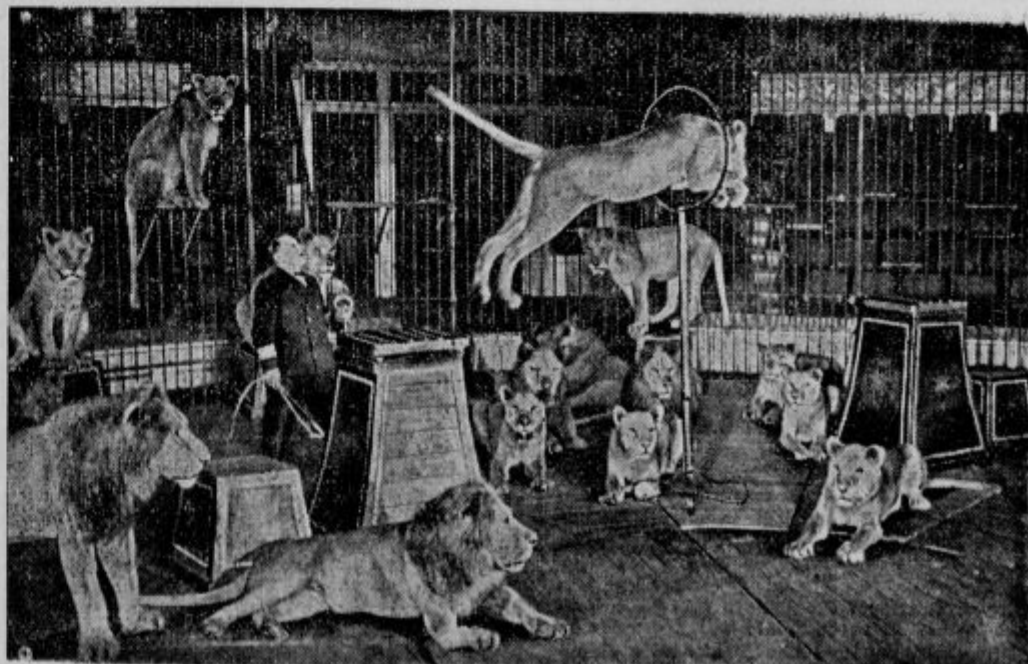


Mussolini govori. Na praznik desetletnice pohoda črnosrajčnikov v Rim, so pripravili fašisti na Piazzu Venezia v Rimu velike svečanosti, kjer je Mussolini govoril široke besede o poslanstvu fašizma.

Operacija v ledu

Kanadska lovca Verirille in Austin sta po strahotnem trpljenju prispela do Edmontona, kjer so ju takoj vzeli v zdravniško oskrbo.

Na daljnem severu Kanade, kamor sta odšla na lov, ju je presenetil divji snežni vihar, ki je besnel nad osem dni. Radi tega sta izgubila sleherno orientacijo in sta samo čakala, kdaj ju bodo pokopali plavajoči kosi ledu. Po nečloveških težavah sta slednjem priplavala po ledenomrzli vodi do kopna. Veririlleju so zmrazili trije prsti na nogi in pokazali so se že znaki zastrupljenja. Hote ali ne hote se je moral podvreči obupnemu sredstvu, da se reši: zgradil si je namreč stolp iz ledu, pa se skril v to zatišje, da bi izvršil na sebi operacijo. Vzel je britve in si odrezal prste... Po operaciji sta morala lovca v ledeni metež; končno se jima je posrečilo, da sta dosegla Melville-otoko, kjer sta našla precej zaloge, katero je leta 1915 pustil tam švedski polarni raziskovalec Steffansson. Nato sta v spremstvu prijaznih Eskimov dosegla Edmonton, kjer sta se po strašnem trpljenju temeljito odahnila.



Med levi. Eleganten ekok skozi obroč

Dvig cen

Ljubljana, 20. oktobra.

Raže, da se je pri nas gospodarska kriza nekoliko stabilizirala. Kljub svojočasnim prognozam niso še vidni znaki izboljšanja, pač pa doživljamo delno povišanje cen.

Ze v poročilu o indeksu cen v septembru, ki ga je objavila Narodna banka, je bilo ugotovljeno, da je skupni indeks cen v septembru sicer popustil, istočasno pa je indeks za uvozne proizvode narasel. Tendence za dvig cen uvoznih proizvodov se opaža že od marca. Tedaj je znašal indeks cen uvoznih proizvodov 614, do septembra pa je ta indeks narasel na 683. Obenem pa je seveda padel indeks izvoznih proizvodov.

Kje so vzroki za ta delni dvig cen? Deloma je pripisovati dvig cen novim davščinam odnosno povišanju starih v mesecu avgustu. Podvojenj davka na poslovni promet se že itak prevlajuje na konsumente. Uveden je bil tudi poslovni davek na luksuzne predmete, ki jih je podražil. Nadalje so narasle tudi cene sladkorja, katerega trošarina je bila, kakor znano, zvišana.

Drug razlog podražitve uvoznega blaga leži v višjih dinarskih cenah za inozemske proizvode. Konec meseca avgusta je Narodna banka uvedla pri nakupovanju in prodajanju deviz agio oziroma bonifikacijo, ki je znašala začetkom 5%. V teku meseca septembra in oktobra je ta agio narasla na 20% ter bil uveden tudi v kliring s Češko-slovaško in Švico. Ravno tako se mora plačevati agio v prometu s Francijo, s katero smo tudi sklenili pogodbe o plačilnem prometu. Vse to je naravno doprineslo k podražitvi uvoznih predmetov.

Sploh moramo ugotoviti, da se vedno večji del naše zunanje trgovine razvija po klirinških pogodbah. Tako imamo najdalj časa kliring z Avstrijo, kjer znaša saldo v našo korist 8 do 10 milijonov šilingov (zaokroženo ca. 100 milj. Din). Nadalje imamo kliring s Češko-slovaško, o katerem pa do sedaj še nismo brali podatkov. Po dosedanjem razvoju sodeč, pa je tu nastal saldo v naše

breme. O kliringu s Švico vemo, da presega saldo po stanju z dne 15. oktobra 6,5 milj. frankov, kar da po pariteti nad 70 milj. Din. Najnovejša kliringa pa sta z belgijsko-luksemburško unijo ter Francijo. Najbolj pa je prizadela našo izvozno trgovino nova ureditev plačil izvoza v Italijo, kjer se dobi samo 10% v devizah, ostanek pa se polaga na vezan račun v lirah. Zaradi negotovosti, kdaj bodo ti zneski likvidirani v ožigled tendenci Italije, da zmanjša svoj pasivni saldo v našo škodo, je nastal zastoj v trgovini z Italijo in je izvoz zelo skrólen. To se pozna posebno sedaj, ko je zaradi valutnega položaja kazalo, da bo začel izvoz narasčati. Saj opazimo, da je začel izvoz v države z visoko valuto narasčati.

Posebno je občuten dvig cen v tekstilni stroki, kjer se ne dvigajo samo cene uvoženega blaga, temveč tudi proizvodov domače tekstilne industrije. Pomisliti moramo tudi še, da so zadnje čase narasle tudi nekatere cene sirovin za bombažno industrijo. Splošen pojav pa je poostreitev plačilnih pogojev v skoraj vseh strokah.

Seveda je preuranjeno misliti, da pomenja ta dvig izboljšanje konjunktura. Dejstvo je, da so cene kmetijskih proizvodov še nadalje veliko prenežje in da je zaradi tega kupna moč kmetijskega prebivalstva minimalna. Sicer kaže, da se cene uvrščujejo, toda to je bolj sezonski pojav pred zimo. V splošnem pa ni opaziti večjih sprememb. Na drugi strani tudi ostala publika kljub znatnemu težaviravanju gotovine ne kupuje toliko blaga in proizvodov, ker pač nimajo, ki imajo voljo do nakupa, primanjkujejo sredstva. V kapitalno močnejših slojih pa se opaža tendenca k večjim nakupom, ker pričakujejo nadaljnje uvrstitve cen. Trgovina sama pa tudi deloma ne sili blaga na trg, ker kupci preslabo plačujejo. V kapitalno močnejših slojih pa se opaža tendenca k večjim nakupom, ker pričakujejo nadaljnje uvrstitve cen. Trgovina sama pa tudi deloma ne sili blaga na trg, ker kupci preslabo plačujejo. V kapitalno močnejših slojih pa se opaža tendenca k večjim nakupom, ker pričakujejo nadaljnje uvrstitve cen. Trgovina sama pa tudi deloma ne sili blaga na trg, ker kupci preslabo plačujejo.

Preureditev vodne naprave. »Petac, d. z. o. z., tovarna lesenih pet v Radečah pri Zidanem mostu bo svojo vodno napravo preuredila tako, da se namesto sedanega vodnega kolesa zgradi dvojna Francis turblina. S tem se vodna sila pri devetmesečni vodi poveča od 11,2 na 18 konjskih sil. Finančniki v Parizu. Kakor poroča pariška »Republique«, se mudita v Parizu ravnatelj Narodne banke Protih in ravnatelj Drž. hipotekarne banke Gjurčič.

Iz industrije vijakov. Kakor znano, je bil ustanovljen pred nedavnim nekakšen kartel tvornic vijakov v naši državi, kateremu pa so nekatere druge tovarne močno konkurirale. Sedaj pa je dosežen sporazum tudi s »Sartidom« v Smederevu in z graško tvrdko »Lapp-Finze«, tako da je računati na stalnost cen v tej stroki.

Ziri. Preteklo nedeljo 9. oktobra se je vršila v Zireh sadna razstava, oziroma sadni ogled, ki ga je pripravilo Sadržarsko društvo v Zireh. Vršila se je v prostorih osnovne šole. Razstavljeno sadje je bilo celo iz vasi Suše v Poljanski dolini ter iz Rovt in Petkovca. Sadja je bilo mnogo vrst, tako da so imeli oni, ki so določevali imena sortam, mnogo opravka. Vršilo se je tudi predavanje o sadjarstvu, ki ga je imel g. okr. kmet. referent Pečovnik iz Logatca dopoldne in popoldne. Poslušalec je bilo znatno število. Ta prva sadna razstava nas je povsem zadovoljila, saj je bilo zanimanje od surant ljudstva kljub izredno slabemu vremenu veliko.

Kliring s Švico. Po poročilu švicarske narodne banke je saldo švicarskih terjatev narasel od 7. do 15. oktobra za 126.704 švicarske franka. Saldo je znašal 15. oktobra 6.539.113 švic. frankov, dočim je znašal septembra 6.302.780 švic. frankov.

Potrjena poravnava: Grile Alojzij, trgovec in posestnik v Novem mestu (za 60%, plačilnih v poldrugem letu).

Zopet nova pomožna blagajna. Banska uprava je odobrila ustanovitev registrovane pomožne blagajne z imenom »Nada« in sedežem v Ljubljani. Ta pomožna blagajna je sedaj že 13. v registru pomožnih blagajn.

Skušnje za zidarske mojstre. Belgrad, 20. okt. AA. Na podlagi čl. 9, odst. 3 obrtnega zakona z dne 5. novembra 1931 in v soglasju z gradbenim ministrom ter po zaslišanju ministrskega sveta je minister za trgovino in industrijo predpisal uredbo o skušnjah za zidarske, tesarske in kleparske mojstre.

Borza

Denar

V današnjem deviznem prometu je narasel le tečaj Pariza, Curih in Amsterdam sta ostala nespremenjena, dočim so ostale devize popustile. Odstopke bonifikacije je ostal nespremenjen: 20%.

Ljubljana, Amsterdam 2308,74—2320,10, Berlin 1361,80—1372,00, Bruselj 797,40—801,40, London 193,86—195,46, Curih 1108,35—1113,85, New York 5715,20—5743,46, Pariz 225,43—226,55, Praga 170,01 do 170,87, Trst 292,90—295,30.

Skupni promet na zagrebški borzi je znašal brez kompenzacij 51.818 Din.

Curih, Pariz 20,34, London 17,53, New York 517,75, Bruselj 171,9750, Milan 26,47, Madrid 42,40, Amsterdam 208,90, Berlin 123,06, Stockholm 90,40, Oslo 88,60, Kopenhagen 91, Sofija 3,73, Praga 15,34, Varšava 58, Atene 3,23, Carigrad 2,50, Bukarešta 3,07.

Vrednostni papirji

Današnja tendenca za dinarske papirje je bila nekoliko slabšeja, dočim so dolarski papirji narasli. Promet je bil na zagrebški borzi prav majhen, saj je znašal komaj 100 kom. vojne škode in 2000 dol. nominalne 7% Blerovega posojila. Tudi Priv. agr. banka je bila slabšeja.

Ljubljana: Vojna škoda 176 bl., 8% Bler. pos. 40 bl., 7% Bler. pos. 36 bl., Ruše 125 den. Zagreb. Priv. agrar. banka 215 den., 7% inv. pos. 51 bl., agrarji 20 den., vojna škoda 170—174 (170), 10. 172 den., 6% begl. obv. 33 bl., 8% Bler. pos. 38,50—44, 7% Bler. pos. 35,50—36 (35, 35,50), 7% pos. DHB 42—44,50.

Belgrad. Narodna banka 3800—3840 (3800), Priv. agr. banka 212—213 (219, 213), 7% inv. pos. 50,50 den., vojna škoda 171,50—176 (172,50, 170), 6% begl. obv. 32,25—32,75 (32,75), 7% Bler. pos. 36 bl., 7% pos. DHB 42 den.

Dunaj. Don. sav. jadr. 65,80, Zivno 60,50, Aus-siger Chemische 115,25, Alpine 11,90, Trboveljska 20,25.

Zitni trg

Tendence za pšenico je nadalje čvrsta, vendar so cene ostale v glavnem nespremenjene. 79—80 kg težko blago je bilo danes zaključeno po 160, nadalje dolnjebačko blago, 76 kg težko, po 155, 78 kg težko po 156, za dolnjebačko blago, 79 kg težko, so zahtevali 158. Koruza je nekoliko popustila v ceni in zahtevajo za umetno sušeno blago 77,50, za promptno, času primerno blago pa 67,50. Moka stane po kakovosti 260—300.

Novi Sad. Pšenica: be., srem., 2%, 78 kg 152 do 155. - Oves: be., srem., 100—102,5. - Koruza:

be., srem. stara 92—94, ban. stara 82—87,5, be. nova, december—januar 65—67, be. nova maroc, april in maj 85—87 srem. nova, sušena, par. šid. 75 do 77, srem. nova, sušena, par. Indija 74—76, ladja okt. nov. 71—73. - Moka: be. ban. Og. 250—260, št. 2 230—240, št. 4 210—220, št. 6 165—175, št. 7 135—145, št. 8 85—90. - Otvalo neizpremenjeno. - Tendence: neizpremenjena. - Promet: 42 vagonov.

Budimpešta. Tendence: slaba. - Promet: tih. - Pšenica: marec 13,61—13,63, zaklj. 13,62—13,64; maj 13,97—14, zaklj. 13,97—13,98. - Rž: okt. 7,90, zaklj. 7,90—7,61; marec 8,50—8,56, zaklj. 8,52 do 8,54. - Koruza: maj 8,74—8,80, zaklj. 8,76—8,77. - Chicago. Pšenica: marec 54,25, maj 55,625, december 58,875. - Koruza: marec 30,625, december 35,75. - Oves: marec 18,375, december 16. - Rž: december 32,50.

Winnipeg. Pšenica: oktober 58,50, december 60, januar 54,625.

Hmelj

Nürnberg, 20. oktobra. tg. Po železnici je bilo pripeljanih 10 bal hmelja, z dežele pa 20 bal. Prodani je bilo 50 bal. Za hallertauski hmelj se je dosegla cena 210—220 mark, za gorski hmelj 160 do 175 mark, za spalterški pa 230 mark. Tendence je bila mirna, cene pa zelo čvrste.

Zatec, 20. oktobra. tg. Danes je bilo prodanih na trgu okoli 150 stotov hmelja po cenah od 800 do 1000 Kt. Tudi na deželi je bila kupčija zelo živahna.

Primskovo pri Litiji

Trgatev. Razpršili so se deževni oblaki in posijalo je ljubo sonce in obraz primskovskega vinogradnika se je razvedril. V vinograde je prišlo življenje, staro in mlado je hitelo, da osvobodijo žlahtno trto sladkega bremena. Ze dolgo ni bilo grozde tako zrelo kakor letos. Toča in zadnje deževje mu je pa precej škodila. Vino bo za letos boljše od lanskega.

Pošta. Primskovčani so še vedno odrezani od sveta. Samo dvakrat na teden prinese pismošona pošto iz Smartnega. Nedeljskega »Slovenec« prebiramo šele v sredo. Uradi (občina, župni urad in šola) pa pridejo večkrat v zadrego, kadar je treba kaj »z obratno pošto« poslati, ker pošta se pri nas dvakrat na teden »obrne«. Svojčas je prihajala pošta trikrat na teden. Ali se ne bi dalo to tudi sedaj urediti? S tem bi se nam zelo ustreglo.

Odmevi „Slovenčevega“ propagandnega poleta

Nadaljnji najditelji naših naročilnic:

Volčič Uršula, Dobrova 70 pri Ljubljani. Lesar Alojz, Gorica vas 42, Ribnica na Dol. Grubič Ivana, pos., Vitau 25, Sv. Boltenk pri Središču. Slamnik Riko, trg. pomoč., Loke 436, Trbovlje. Presker Jožef, pos. sin, Prelasko 23, Podčetrtek. Goropet Gregor, pos., Sv. Pavel pri Prebodu 31. Tavčar Feliks, posest., Vodice 64 nad Ljubljano. Tavčar Franc, pos., Loka 46, Menšče. Jaklič Alojzij, pos., Andol 3, Ortnek. Angel Marija, učenka, Podložje 44, Ptujška gora. Sok Franc, žel. uradnik, Bolgarska 32, Ljubljana. Lušin Dominik, ravnatelj, zavar., Prešernova 31, Maribor. Klinc Jakob, pregl. fin. kontr. v pok., Zavodna 4, Celje. Zabukovec Ivan, pos., Krnce, p. Ortnek-Sv. Gregor na Dol. Nosan Janez, cestar, Gorica vas 23, p. Ribnica. Cunder Franc, poljedelec, Stožice 5, Jezica pri Ljubljani. Sajovic Janez, kmetovalec, Srednja vas 31, Senčur pri Kranju. Škrlep Ludvik, Depala vas 32, Trzin. Zajc Alojzij, učenec, Mirna peč 6, Oražem Rudolf, pos., Globel 15, Sodražica. Geratič Alojz, posest., Negovski vrh 61, Ivanjci. Kosta Avgust, kroj. pom., Zaprice 14, Kamnik. Moder Jerica, kmetica, Dol pri Ljubljani. Magister Manca, pos., St. Vid 59 nad Ljubljano. Brezan Jože, jurist, Gradec 34, Litija. Kukovič Anton, mlinar, St. Miklavž 1, Hoče. Pevec Rudolf, trgovec, Ormož 104. Gradišnik Bogomir, dijak, Cesta kralja Andreja 3, Slovenjgradec. Zgonc Alojz, tesar, Ponike 58, Videm-Dobrepolje. Cunder Ignacij, čevlj. pom., Tomačevo 10, Moste pri Lj. Kokalič Andrej, pos., Zgoša 24, Begunje pri Lescah. Kranjc Anton, čevljar, Sp. Laze 26, Loče pri Poljčanah. Merhar Franc, delavec, Ribnica 178, Marincak Aleksander, pos. sin, Cerklje ob Krki 10. Korosec Ludvik, kroj. pom., St. Vid 8 n. Lj. Kernik Ivan, pos., Dvorska vas 4, Begunje na Gor. Zima Regina, pos. hel. Zirovnica 1. Rožmaric Jakob, pos. Dvorska vas 9, Begunje na Gor. Ambrožič Stanko, učenec, Železe 26, Bled. Kraner Marija, zasebnica, Meliska 10, Maribor. Kovarčič Anton, pos., Selo 2, St. Vid pri Stični. Strmljan Franc, Tenetiče 1, Litija. Zagorec Vinko, mesar, Leskovec pri Krškem 30. Hrovatin Franc, dijak, Borovnica 46, Vovk Slava, vdova viš. pis. ofic. v poko., Detelova 4, Ljubljana. Herga Alojzij, dijak, Tovarniška 6, Moste pri Ljubljani. Jeretič Ivan, delavec, Gradišče 61, Litija. Ozvald Ivan, zid. pom., Sv. Jožef 200, St. Bistrica. Karner Pavel, gostilna, Stari trš 18, Slovenjgradec.

Dr. Zdenko Matiašič, Maribor:

Tetanus ali krčevita odrevenelost

Hrv.: utrnutost, nem.: Starrkrampf, odn. Wundstarrkrampf.

Naše kmečko ljudstvo te boleznj sploh ne pozna, oziroma je ne razlikuje; zato ji tudi ni dalo primernega imena, ki bi bilo točno in ljudstvu obče znano. To dejstvo je zelo čudno, kajti tetanus, ali krčevita odrevenelost (katerega izraza se hočemo v naslednjem držati), ni pri nas na deželi nikakor ne redek pojav, temveč zahteva vsako leto mnogo žrtev in teh večinoma baš iz kmečkih slojev. Tem manje je pač razumljivo pomanjkanje pristno ljudskega izraza pri nas!

Ze ljudstva starega veka so to nevarno bolezen dobro poznali in so n. pr. stari Grki že par sto let pred Krist. imeli občudovanja vredne, točne opise te boleznj z dobro ločitvijo raznih njenih kliničnih slik.

Vzrok tetanusa pa je ostal do konca XIX. stoletja človestvu popolnoma tajen. Takrat se je Italijanoma Carle in Rattone posrečilo, prenesti bolezen z gnojem rane na kunca. Nicolaier pa je odkril skoro nato povzročitelja, bacila, in kmalu je uspešno Japoncu Kitasato, odrežati tudi že samočisto plemo istega bacila, povzročitelja tetanusa.

Početek in potek boleznj.

je navadno sledeči: na primer, ko obdelava kmet svojo domačo grudo, se mu zgodi, da se rani na nogi. Stopil je na kako staro železo v zemlji, ali na kak oster klin, ali pa se je udaril ob kakem drugem ostrem predmetu, ki ga ni opazil v zemlji, ali pa se je vsekaj s kakim orodjem.

Po ljudskem običaju pa ne polaga prevelike važnosti na to poškodbo, temveč le rano pusti skrnaveti, si jo mogoče tudi še opere v bližnji mlaki, ali pa položi na njo kako zelenjavo, ali pajčevino, ali pa celo živinske odpadke in jo potem za silo obveže s kako cunjjo. Tako oskrbovanje rane je seveda čisto narobe in zamore lahko škodovati.

Ce rana ni bila baš preluda, pa tudi navzlic temu, vendar se navadno kmalu zaceli, ako se pa začne gnojiti, utrjenega kmeta tudi preveč ne ovira v svojem poslu. Končno se pa zaceli vsaka lažja rana in je po navadi, vsaj navidezno, spet vse v redu. Toda včasih pa ne gre vse po volji! Zemlja, ali blato namreč, s katerim je bila rana umazana, je spravila v njo klice hude boleznj! V tem primeru začuti kmet, navadno v poteku 6—14 dni po ranjenju, da ga začne boleti glava, da ga zebe pa trese in da mu je sploh hudo. — Tu pa tam ga prijemlje še v čeljusti. Ne more več odpirati ust, ker ga drži krč ž v žvečkah! Prijema ga s časom v celem obrazu tako, da se pokažejo globoke gube na čelu in mu je celo težko obratiti oči.

Ko vidijo domači, da je ranjenec težko bolan in ga prihajajo gledat počasi tudi sosede, se začno posvetovali, kaj bi bilo z njim najbolje storiti. Neke ženske priporočajo razna domača sredstva, drugi pravijo, da tak krč sam spet popušča, pa da itak ne bo več dolgo trajal in da bo bolnik, najboljši brez zdravlja, spet popolnoma zdrav. Nekaterim pa — posebno pa bolniku samemu — ki dobiva strah, se pa zdi ta stvar vendar sumljiva in menijo, da je pač zastrupljenje krvi; zato začno računati, koliko bi zdravnik zahteval za svoj obisk, ali če ne bi bilo boljše, da spravijo bolnika k zdravniku na dom, ali pa, da ga odpeljejo naravnost v bolnišnico.

Medtem pa primejo bolnika navadno še novi krči, pred vsem v hrbtu in v tilniku, tako da leži vbočeno in se ne more več ganiti. Ko sedaj prihitijo, v naglici poklican zdravnik, so tudi že mišice trebuhla krčevito napete in so trde kot deska. Zdravnik pravi nekaj o tetanusu, kar se pa pri nas na kmetih še ni slišalo in če ni slučajno navzoč kak prejšnji vojak, s fronte, sploh nikdo ne ve, kaj da hoče zdravnik povedati in kaj da namerava.

Tudi izraz »krčevita odrevenelost« je le slabo tolmačenje, za kmeta, kajti dostikrat niti učitelj ni šolnik ne vosta, kaj ta beseda v resnici pomeni. Tako se torej prav klavarno sporazumeja zdravnik in ljudstvo in le na podlagi nejasnega pojmovanja, da je ta bolezen neke vrste zastrupljenje krvi.

Bolnik pa vsled hudih bolečin, ki mu jih povzročajo krči in vsled tega, ker ne more uživati hrane, zelo hitro oslabi. Telesne muke so strašne, a hujša je še menda strahotna zavest smrti, ki ga ne zapušča več.

Ce krči tudi od časa do časa nekoliko popuščajo, jih takoj na novo sproži vsaj jačji sum, ali pa druga vrsta ropota in že najmanjši stresljaj.

Zelo dolgo pa bolnik navadno ne vzdrži v položaju: že po več dnevih, večkrat pa tudi šele po 2—3 tednih, ga prime končno krč prečne mrene, ki ga zaduši. Če pa ne pride do tega in če ostane prečna mrena stalno prosta krčev, tedaj popuščajo s časom vsi krči in bolnik okreva spet, po prestani grozni boleznj. Smrtna nevarnost je pa zelo velika ter se giblje med 50—90%.

Znanstveni podatki.

Tetanus ali krčevita odrevenelost, (der Starrkrampf), je v večini primerov, t. j. v onih, ki potekajo približno tako, kot je bilo gori opisano, le simptom izvršene infekcije z bacilom, ki ga je prvi izsledil okoli leta 1886 Nicolaier. Za zadevno infekcijsko bolezen samo, pa Slovenci žal nimamo nobenega točnega izraza.

Znanost pozna več sličnih simptomskih kompleksov, ki so v mnogih ozirih zelo podobni simptomom infekcije z Nicolaier-jevim bacilom, ki pa vendar nastopajo, pod bistveno drugimi pogoji. Omenjeni simptomski kompleksi pa niso povzročeni po kakem bacilu, temveč po strupih. Tu je navesti struhin in brucin — od vranjega očesa (Breehnuss, ali Krähenauge) indomajlajskih otokov — strychnos nux vomica, iz katerega si tamošnja plemena pripravljajo strup za svoje sulice, potem tebain, ki je eden izmed sestavnih delov opija in končno pri nas domača goba, strupeni kukmak (Knollenblättterschwamm), Agaricus phalloides, ki je zelo slična našemu šampijonu, to je pečenki, ali jedljivemu kukmaku.

Nemško ljudstvo razlikuje v svojih nazivih zelo točno simptomski kompleksi vobčih, težkih in nevarnih krčev, neglede na njih izvor in ga imenujejo enostavno »Starrkrampf«; tipično infekcijsko bolezen pa, po načinu svojega razmnoževanja, kot posledica ran, pa imenujejo »Wundstarrkrampf«.

Infekcijski tetanus nastopa tudi pri nekaterih domačih živalih, tako na primer precej

pogostoma pri konjih, če dobijo rane na nogah. Vsled krčev tedaj ne morejo odpirati gobca in krčevito stegnjejo glavo in vrat naprej, kar spominja na kretnje jelena; odtod izhaja naziv: jelenova bolezen (die Hirschkrankheit), za tetanus konja.

Infekcijski tetanus pri ljudeh

je povzročen, po že omenjeni Nicolaier-Kitasatojevi palčici, ki je približno 2—4 tisočink mm dolga. Bacili so zelo malo trpežni ter se lahko razkrojijo in poginejo. Tembolj trpežni in odporni pa so njih trosi, ki nastanejo vedno ob enem koncu palčice, v obliki malega zrnca. Prisušeni na kos lesa in v temi, se držijo lahko po več let.

Povzročitelja tetanusa najdemo takorekoč povsod, v resnici pa samo tam, kjer obstojajo v naravi ozki stiki tudi z živino in z ljudmi, to se pravi, samo na bolj ali manj kulturnih mestih. Tako se ga najde redno v zemlji, v prahu, na predmetih, v vrtovih in v dvoriščih, v stanovanjih in v železniških vagonih, kakor tudi v avtobusih, v umazani vodi itd., kratkoma povsod tam, kjer pridejo reči v dotiko z odpadki človeka ali živine. Ni ga pa v malo obhodnih gozdovih in v neobdelani, tako zvani deviški zemlji.

Stalno se bacil namreč nahaja v blatu človeka, konja, goveda, psa in še nekaterih drugih živali. Zdi se, da je v črevesih teh bitij udomačen, pa da se prav tukaj v glavnem razmnožuje; sicer pa v črevesih ni nevaren, temveč je to v glavnem le, ko pride skozi kako rano zunanje kože, ali sluznice, v podkožno tkivo.

Ce je rana bila globoka in raztrgana, posebno pa, če je bila zamazana z zemljo ali blatom, ali če so prišli v njo koščki lesa, tedaj se kaj rado priključi infekcija z Nicolaier-Kitasatojevim bacilom, kateri tem boljše uspeva, če je pomešan med druge klice in bacile. Toda tudi iz neznanih majhnih ran, more tu pa tam nastati nevarna infekcija!

Večina obolenj nastopa v 2. tednu po poškodbi: more se pa tudi še pokazati po komaj par dnevih, ali pa nasprotno, šele po več tednih in izjemoma celo tudi šele po več mesecih.

Način učinkovanja klice

je sledeči: Nicolaier-Kitasatojev bacil izločuje strup, ki se imenuje tetanospasmin. Kemični ustroj tega strupa ni znan in ve se le toliko, da se strup rad priključi nekim vrstam beljakovin; tudi ni zelo odporen ter se lahko oslabi in razkroji. Razna živa bitja so v zelo razliki meri občutljiva proti tetanospasminu; tako je n. pr. — sorazmerno s težo — potrebna za usmrtnitev kokoši, ca 30.000 kratna smrtna doza za miši! Izgleda, da spadata človek in konj, proti tetanospasminu, med najbolj občutljivimi bitji.

V rani po bacilih izločen strup se po telesu zelo počasi širi in sicer ga moramo najprej konstatirati v mezi (limfi), potem pa tudi v sami krvi. Glavno širjenje in dovanje strupa pa se vrši na precej neobičen način, namreč ob živcih navzgor in proti hrbtnemu mozgu. Tukaj se počasi razširi še na drugo stran ter po hrbnem mozgu še navzgor in »zgoraj« z dol. Krči torej ne nastanejo vsled zastrupljenja krvi, temveč neposredno, vsled zastrupljenja hrbtnega mozga. (Na linejski mehanizem tega učinka, pa se vsled pomanjkanja prostora ne morem ozirati.)

Omenjeno naj še bodi, da se tetanus, kot posledica infekcije, lahko priključi ranam na vseh mestih telesa; tako se pojavi tudi večkrat pri porodnicah, vsled nečistega ravnanja pri porodu. Maternica tvori namreč pri porodu, takorekoč, veliko, odprto rano. Nadalje ga vidimo tudi pri novorojenčkih, vsled infekcije popka.

Bolezenska slika, kakor je bila gori podana, pa je le najpogostejši izraz infekcijskega tetanusa. V nekaterih primerih pa se bolezenska slika preminja svojevtrstno: vidimo tedaj n. pr. takozvani tetanus glave, potem zapozneli tetanus, tetanus z vodno bojaznijo (hydrophobia), ki je sicer prav za prav glavni simptom stekline itd.

Končno še pogledjmo, na katere načine skuša sodobna veda odvrčati izbruh boleznj.

Medicina razpolaga danes že s posebnim serumom proti tetanusu. Večje število znanstvenikov si je pridobilo zasluge za njegovo razodetje in spopolnjenje tekom let. Žal pa ima ta serum le zelo začetne učinek pri že izbruhnjem krčih, kar je pa razumljivo takoj, če si predčemo, da se v tem stanju boleznj strup že nahaja v hrbtnem mozgu, pa da vsled zastrupljenja istega, krči sploh šele nastajajo. Tembolj uspešen in blagodejen pa je serum, če ga vbrizgamo — četudi le v majhni količini — ko jo nastali poškodbi! Tedaj zadene učinkujoči protistrup, ki ga vsebuje serum, na tetanospasmin in to že tedaj, ko se ta še nahaja v tkivu okolice rane same in se še ni znatno razširil na poti proti centralnemu živčevju. Tako ga zamore torej protistrup, takoj na lico mesta, razstrupiti ali razkužiti, a to neposredno, že ob svojem nastajanju v telesu.

Za vsako, tudi majhno rano, posebno pa na kmetih, naj velja torej pravilo, da se naj nobena rana in nikoli ne smatra za nedolžno reč, posebno pa tedaj ne, če je prišla v dotiko z blatom, z zemljo, ali pa z lesom! Vsekdar je torej potrebno podati se k zdravniku, ki pre-soja stvar s širšega obzora in s stališča svojega strokovnega znanja. On ukrene tedaj že vse potrebno in obvaruje neštetokrat ogroženca preluda krčevite odrevenelosti, ali pa celo smrti same.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA

Začetek ob 20

Petek, 21. oktobra: GOSPA INGER, premijera.

Red B. Sobota, 22. oktobra: STRAST POD BRESTI. Red D.

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročitvi. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka pletilna vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Vajenci

Učenec ali učenka
se takoj sprejme v trgovino z mešanim blagom. Mesto na Gorenjskem. — Ponudbe na upravo »Slovenca« št. 15.212. (v)

Službodobe

Prodajalka
mešane stroke, ki bi pomagala tudi pri gospodinjstvu, se sprejme. Nastop takoj. Ponudbe na upravo »Slovenca« št. 15.200. (b)

Zastopnike
krajne in okrajne, delavne, sprejme ugledna zavarovalnica — v vsej dravski banovini za pridobivanje življenjskih, požarnih in raznih drugih zavarovanj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Lep zaslužek« 15.049. b

Natakarico
ki želi prevzeti gostilno na račun, poleg gostinstva gospodinjstva in kuhinje, sprejme takoj gostilna »Hausenbichler«, Zalec. b

Pouk

Učni tečaji
francoščine, angleščine, nemščine, ruščine, italijanščine. Uspeh z jamčen. Miklošičeva cesta 7/II. — od 18 do 20. (u)

Denar

Posojila
od 100.000 do 5.000.000 Din iščemo za 1. hipoteke — eventualno tudi v hranilnih knjižnicah. Cenjene ponudbe na: M. Jankole, komanditna družba — Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II. Telefon 30-52. d

15.000 Din posojila
iščem proti sigurni garanciji za dobo enega leta. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Trgovca« št. 15.276. (d)

Vrednostne papirje
vseh vrst, tu- in inozemske, obveznice, založnice, srečke in hranilne knjižice vseh denarnih zavodov kupujemo in prodajamo. M. Jankole, komanditna družba, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II. Telefon 30-52. (d)

Pohištvo

Pohištvo
spalnica in kuhinja naprodaj. Max Löw, Poljanski nasip št. 10, II. desno. (s)

Dijaki

Dijaka ali gospoda
sprejem v svo oskrbo. Nizka cena. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15.274. (D)

Stanovanja

ODDAJO:
Soba in kuhinja
z drvarnico se odda manjši družini. Poizve se v upravi »Slovenca« pod št. 15.273. (c)

Pozor!
Stanovanje z vrtom vzajem v najem ali mesto hišnika v Ljubljani. Sentpeterska 81, dvorišče. č

Sobo, kuhinjo,
pritikline oddam za november. Val. Vodnikova ulica 15, Zelena jama. (č)

Solnčno sobo
na željo tudi s hrano — oddam solidnemu gospodu blizu glavnega kolodvora. Naslov v upravi »Slovenca« št. 15.294. (s)

Sobo
za gospodično oddam v Komenského ulici 26/II. s

Vnajem

ODDAJO:
Velik vrt
v Ljubljani poceni oddam. — Naslov v upravi »Slovenca« št. 15.270. (n)

Pisarniški prostori
dve sobi s posebnim vodom, v mezzaninu, poleg glavne pošte, se oddajo s 1. novembrom. Pismene ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Centrum«, n

Posredstva

Droben oglas v »Slovenca«
posredstvo ti hitro prodaja, če že ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

Posredovalnica

Ljubljana, Wolfova ulica 1
prodaja: hiše, vile, gostilne, posredstva, trgovine / posreduje: stanovanja, lokale.

Kupimo

Zlato
(staro zlatino) kupujemo. M. Jankole, komanditna družba, Ljubljana, Selenburgova 6/II. Telefon št. 30-52. (k)

Sukalni stroj
(Zwieremaschine) ter valnico, oboje za izdelovanje sukna, kupim. Cenjene ponudbe z navedbo cene na upravo »Slovenca« pod »Valavnica« št. 15.257. (k)

Bukova drva in ogilje
kupuje stalno
Urban Franc
Ljubljana
Sv. Petra cesta 24.

Prodamo

Če avto svoj stari prodajaš
al' motorja bi znebil se rad. brž kupcev ti mnogo prižene Slovenec najmanjši inserat

Konfekcija — moda!
Naicenejši nakup Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14. Ljubljana. (l)

Nogavice, rokavice
in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in naicenejše tvrdka Kari Prelog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg. (l)

Puhasto perje
čisto, čehano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštne povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perja

Fige
suhe, prvovrstne, dalmatinske, nudim franko na dom po 40 Din za 5 kg; večje količine franko vagon Split po 4.50 Din za kg čiste teže. Figino marmelado po 55 Din za 5 kg. Petar Vrsalović, Selca — otok Brač. (l)

17 polovnjakov vina
letnika 1931 se prodaja za stavbni les ali bukova drva. Ponudbe na upravo »Slovenca« Maribor pod št. 100/32. (l)

Obrt

Salon dam. klobukov
Zofi Laurenčič, Mestni trg 7, se priporoča pri nakupu. Cene nizke. Preoblikovanja po najmodnejših modelih 25 Din. (t)

Lanene trpinice

in druž. krmila nudi naicenejše
Veletrovinna žita in moka.
A. VOLK, LJUBLJANA
Renijska cesta 24

Čitajte in širite »Slovenca«!

VELECIRKUS GLEICH

LJUBLJANA, na letnem telovadišču ljubljanskega Sokola v Tivoliju

Dnevno 2 predstavi popoldne ob 3. uri in zvečer ob 8. uri

Popoldne isti program kakor zvečer. Otroci, brezposelni, vpokojenci imajo popoldan polovične cene. Sami sedeži. Živali se lahko ogledajo od 9—18 ure. Blagajne cirkusa so odprte od 9. ure dopoldne. Predprodaja Zvezna knjigarna d. z o. z. v Ljubljani, Selenburgova ulica 7. Brezplačni koncerti pred cirkusom od 11—12 (ob nedeljah od 10—12), 14—15 in 19—20.

Samo še 2 in ½ dni

Strojne inženjerja

ki bi prevzel tehnično vodstvo večjega snujočega se podjetja, iščemo kot družabnika. Potreben kapital vsaj 50.000 Din. Ponudbe pod »Nova industrija« št. 15.287 na upravo »Slovenca« Maribor.

Pliše za plašče Trpinovem bazaru v Mariboru, Vetrinjska 15.

Večjo žago

kupimo ali vzamemo v najem, event. tudi vzamemo lastnika za družabnika. Ponudbe s točnim opisom pod »Žaga« 1932/15.286 na upravo »Slovenca« Maribor.

Franja Kačič roj. Kunstler naznanja v svojem ter v imenu svojih otrok: **Karola, Fanike, Lidije, Betke, Julijana in Romana** ter vseh ostalih sorodnikov pretužno vest, da je njen srčno ljubljani soprog, oziroma naš preskrbni in predobri oče, stari oče, brat, stric, tast in svak, gospod

Karel Kačič

gosilničar in posestnik

v četrtek, dne 20. t. m., previden s tolažili sv. vere, mirno in bogu vdano umrl.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 22. t. m. ob 16 uri iz hiše žalosti, Dunajska cesta št. 58, na pokopališče k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja!

V Ljubljani, dne 20. oktobra 1932.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Lorna Doone

Roman iz Ekmoora

Vse to sem natančno obrazložil materi in ona je bila mnenja, da ne kaže drugega, ko čakati boljših časov. Vesela je bila, da se je učenca želja glede moje zaroke z njegovo vnukinjo Rut izjalovila. Prav se mu je zgodilo, ker me je nazval strahopetec. Lep strahopetec, ki je slednji dan tvegal svoje življenje, ne da bi bil kdo za to vedel! Kako nesramno bi bilo, ko bi se bil lotil njegovega prenapetega naklepa, napasti s peščico nezanesljivih pomagačev utrjeno Doonsko gnezdo. »Kako me veseli,« je dejala nazadnje, »da ne boš poročil té pritlikave vnukinje nesramnega starega skopuha zgolj zaradi njenega piškavega denarja.« Pri teh besedah se je mati okrenila in hipoma živo zardela, kajti poleg nje je stala bleda in žalostna uboga Rut Hackbach in ji je brez diha osuplo strmela v obraz.

»Oprostite, gospa,« je izpregovorila malka, ne da bi trenila z očesom, »saj nisem sama kriva, če sem taka pritlikava. Tako sem, kakršno me je Bog ustvaril. Nisem vedela, da me zaradi tega tako zaničuje; tudi mojemu dedu niste nikoli rekli v obraz, da je star skopuh. Ko bom jutri zopet doma v Dulvertonu — danes je žal že prepozno, da bi se vrnila — se bom vsekakor skrbno pazila, sporočiti mi vaše besede, da ne bi vaši načrti in skomine po mojem denarju padli v vodo. Zahvaljujem se vam za vašo veliko prijaznost do mene; taka pritlikava deklina, kakor sem, gotovo ne bi samo zastran svoje osebe zaslužila tolikšno prijaznosti. Pa tudi to še ni gotovo, da mi bo ded

zapustil količjak od svojega premoženja. Često sem si želela, da bi me razdednil, kajti ta nesrečni denar mi je prizadel že neznanosko gorja.« S temi besedami je glasno zaihtela in zbežala od nas. Vsi trije smo se poparjeno spogledali in dolgo časa molčali.

»Nesramna pritlikavka,« je izpregovorila mati po dolgem molku. »Lahko se šteješ za srečnega, John, da si se je iznebil. Kakšno življenje bi ti pripravila!«

»Res, tudi jaz sem takega mnenja,« je dodala Anka in objela mater, »kdo bi si bil mislil, da tiči v tem deklju tolikšna togota! Pa kako lokavo se je znala doslej zatajevati. Saj jo je John ematral za pravega angela.«

»Jaz nisem za svojo osebo Rut še nikoli tako občudoval kakor v tem trenutku,« sem odvrnil s smehom. »To ni vsakdanja ženska. Če ne bi bil videl Lorne, bi takoj jutri rad peljal Rut pred oltar.«

»Potem bi bila jaz prava copata v lastni hiši,« je vzklila mati. »Hvaležna sem Lorni, da me je rešila pred njo. Si li opazil, kako so se ji oči bliskale?«

»Seveda, pa kako so bile lepe. Od deset deklet bi se jih devet potuhnilo, kakor da ne bi slišale nobene tvoje besede, toda srce bi jim bilo polno žolja in polina. Tudi ti, Anka, bi tako storila, kajne?«

»Ze mogoče,« je odvrnila Anka, »toda zdi se mi, da bi me bilo sram poslušati razgovor, ki me ni ne briga, in bi se najbolj jezila sama nase.«

»Nedvomno bi bilo tako,« je opomnila mati, »vsak moj otrok bi tako storil, ne pa kahal jeze in zmerjal druge. Žal mi je, da sem jo s svojimi be-

sedami tako raztogotila; opravičila se bom, da je nisem nameravala žaliti, in upam, da mi bo tudi ona odpustila.«

Toda mala Rut nas je drugo jutro zapustila, dasi smo jo na vse mogoče načine poskušali potolažiti. Ob slovesu je prisegla večno prijateljstvo moji sestri Liziki, toda Anko je nekam izpod čela pogledala, ko ji je rekla zbogom. Spremljal sem jo malo preko Exforda, kjer se neha močvirje in pot ni več tako nevarna, naprej je pa potovala pod Fryjevim varstvom. Nisem se ji hotel preveč oblikati, ko smo malo prej tolikanj govorili o njenem denarju. Ko sva se poslovila, je imela solzne oči, naročila mi je pozdraviti mater in je obljubila, da nas bo o božiču zopet obiskala, če ji bo ded dovolil.

Po mojem mnenju se je nenavadno prijazno vedla do nas, čeprav smo bili tako ostro razžalili njeno samoljublje. Držala se je pogumno in dostojno, hkratu je pa pokazala dobro voljo, odpustiti nam in pozabiti žalitev, kar je za žensko v takem slučaju nedvomno nekaj silno težkega.

Drugi mesec se ni pripetilo nič posebnega. Samo po sebi je umevno, da sem takoj po svojem pomenku z materjo zopet obiskal Lorno in ji razodel naše želje. Ona mi je pa izrazila svoje pomisleke proti temu, rekoč: »Komaj morem verjeti, dragi John, da bi mi bilo po tolikih zločinih, ki so jih moji ljudje izvršili, sojeno, najti mir in tolažbo v mirnem gospodinjstvu. Od vsega srca si želim takega mirnega domu; pravi raj bi bil zame, četudi bi bil še tako neznan in preprost. Toda čeprav bi mi Bog namenil tako srečo, mi je Dooni ne bi na noben način privoščili.«

Ko sem ji nato priznal, kako radi bi jo vsi

naši — mati, sestri in jaz — imeli v naši hiši in jo seznanili z našim gospodarstvom, je žalostno zmajala z glavo. Odvrnila mi je, da ne more oditi z doma, dokler ji ded živi; razen tega bi nedvomno prinesla nesrečo hiši, ki bi jo proti volji njenih nasilnih gospodarjev gostoljubno sprejela pod streho. To mi je bilo povsem umljivo in moral sem ji s potrjim srecem priznati, da ima prav. Osrčevala me je in me vprašala, koliko časa bom čakal nanjo.

»Niti en dan ne po svoji volji,« sem ji odvrnil zelo toplo, »toda vse svoje življenje, če bi mi bilo v nasprotnem slučaju sojeno tolikšno gorje. Kako dolgo boš pa ti čakala name?«

»Dokler ne bi bil moj,« je vzklila z jasnim smehom. »Zdaj pa, dragi John, bi ti rada dala za krasni zaročni prstan, ki ga imam od tebe — nosim ga na prstih, kajti na prstu ga žal ne smem nositi — majhno ljubezensko darilo, ki je sicer silno neznatno in neokusno, toda moja last. Poglej tale nenavadni starinski prstan s čudnim znakom, kakor da čepi mačka na drevesu. Bržkone je bil last kakega velikan in ti bo morda prav, ker si tako velik. Poprej je visel na moji krasni, iskreni ogrlici, ki mi jo ded že dolgo skrito hrani, ker so mi jo nekoč hoteli vzeti. Prstan mi je pa vrnil z besedami, da sem lahko ponosna na to drago ino. Posihmal sem ga nosila na traku na svojih prstih, kjer mi sedaj visi tvoj ljubki prstan. Toda, čemu me tako žalostno gledaš, John? Kaj misliš o tem prstanu?«

»Ta prstan je pač pedesetkrat več vreden, ko moj spominček in je mnogo predragocen za skromnega svobodnika. Ne smem ga sprejeti.«

»Ako želi svobodnik imeti mene, mora tudi moje darilo sprejeti.«